

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 29

Subotica, svibanj 1993.

cijena 20.000 din. / 1000 HRD

Samo za one sa jakim stomakom

BOSANSKI LONAC

Na Palama odbačen mirovni plan, "učenici" otkazali poslušnost

KRAH VELIKOSRPSKE POLITIKE

Novе sankcije, vojna intervencija i pobjeda Jeljcina ključni za povinovanje Srbije svjetskoj zajednici • Milošević se sagnuo čim mu je blokiran konto na Cipru

Tvori velikosrpske politike su kapitulirali. Odrekli su se projekta "Velike Srbije", ujedinjenja svih "srpskih zemalja". Još ostaje samo da njihovi "učenici" shvate da su prijevareni i ostavljeni. Srbi u Hrvatskoj ostar će živjeti u Hrvatskoj, Srbi u BiH također neće moći izbjeći tu državnu zajednicu. To je u Beogradu već svakom jasno. Mnogi Srbi postavljaju si pitanje zašto su onda, u stvari, ratovali; što su dobili ovim ratom? Odgovor postaje iz dana u dan sve jasniji: nisu dobili ništa, a izgubili su mnogo! Izgubili su prijestiž, ugled u svijetu (koji su stekli zahvaljujući Titu), prijatelje, desetine tisuća života, dostojanstvo i još mnogo toga, a desetljeća će trebati da sve to povrate.

"Opamećeni" Milošević

U Beogradu se uložio veliki napor kako bi se bosanski Srbi uvjerali u nužnost potpisivanja mirovnog plana i na taj se način izbjeglo vojno poniženje. Naravno, bilo je lako ratovati dok su protivnici išli strojnicama na tenkove, dok protivnici nisu imali zrakoplove, dok su protivnici bili i do trideset puta slabije naoružani od srpske vojske. Kad su protivnicima počela rasti "željezna krila" (zahvaljujući UN rezolucijama i angažiranosti SAD) "veliki ratnici" su odjednom shvatili da im jedino mir odgovara. Nakon Atenske konferencije Milošević je izjavio da su "Grci dali veliki doprinos uspjehnosti konferencije", a kasnije u interviewu rekao je: "Ako neko može reći da može poginuti šest miliona Srba i da će još šest miliona ostati, onda je taj lud..." Veoma razumna konstatacija, no ipak da se podsjetimo da je i gospodin Milošević pred dvije godine izjavio: "Ako ne znamo da radimo, znamo da se bijemo!" Zaokret je očito napravljen, kapitulaciju je za sada Beograd potpisao, ali ne zahvaljujući Grčkoj ili stoga što su postignuti "interesi srpskog naroda", kako to želi sada Beograd interpretirati, jer ako ćemo iskreno, Srbi bi puno više dobili da su '90. pristali na konfederaciju, nego što su dobili ovim suludim ratom. Zar se karantena i izolacija koju su postigli može nazvati ostvarenim srpskim interesom? A ratom osvojeni teritoriji ionako će se morati vratiti onome komu pripadaju, tj. Hrvatskoj, odnosno BiH. Odjednom se Šešelji, desna ruka Miloševića, više ne pojavljuje na ekranima, granica "Viovitica-Kavlovac-Kavlobag" više nije ak-

tualna. Predsjednik Milošević odjednom je postao mirotvorac. Iz već uhodane i nenadmašive propagandne mašinerije čut će se svašta: Srbi u Bosni su postigli svoj cilj, postali su ravnopravni narod, međunarodna zajednica jamči sigurnost i onim Srbima koji će ostati van srpskih provincija, ovo je istorijska prekretnica, mir je u interesu Srba, preostale ciljeve ćemo postići u miru i pregovorima, važno je prekinuti rat i nastaviti s razgovorima... Sati i sati programa posvećeni su uvjeravanju Srba u Bosni da potpišu mirovni plan. Ljudima ipak nije jasno, pa borili su se za veliku Srbiju, i odjednom: ništa od toga!? Beograd je izvršio neviden pritisak kako bi se na Palama ratificirao Karadžićev potpis. Ukoliko Beograd misli ozbiljno, morat će to i dokazati, a ukoliko ne, postaje onda to opasna igra. Sve je to za one koji ne poznaju stvari možda konfuzno i nerazumljivo, osobito što se na domaćoj sceni nisu mogla čuti, niti dobiti prava objašnjenja. Milošević je prešao na Vukovu blažu varijantu borbe za veliku Srbiju, što podrazumijeva borbu za zelenim stolom, zamjene teritorija, međusobni ustupci, kompromisi i sl. Za narednih desetak godina doći će na političku platformu koju je DSHV obznanió u samom početku svog djelovanja: nepromjenljivost granica nasilnim putem, integracija sa Europom, meke granice, dvojna državljanstva, nesmetan protok robe, kapitala, ljudi, ideja, informacija...

Sagnuti vožd

Na pitanje zašto se Milošević ipak sagnuo, u biti je veoma jednostavno odgovoriti, mada je pitanje hoće li to moći shvatiti oni kojima bi to bilo najpotrebnije.

Sve je koordinirano iz jednog centra. Srbi u Hrvatskoj i Bosni su naoružani kanalima JNA. Počela je oružana pobuna kojoj su prethodili razni scenariji: barikade, balvani, miniranje pruga, zbjegovi majki... Od obične pobune nastao je pravi rat. Europa i međunarodna zajednica bili su neodlučni, a Milošević se u Beogradu osjećao veoma sigurnim, a osim toga imao je i osiguranu zaleđinu na Cipru. Sve dok je osjećao vlastitu sigurnost, iako su Srbi svakodnevno ginuli u bezumnom ratu, govorio je glasno i jasno kako se srpski narod neće saginjati ni pred kim. Ali, ipak on se prvi sagnuo čim mu je blokiran konto na Cipru.

Krajem travnja dogodile su se tri ključne stvari zbog kojih je krahirala velikosrpska politika oličena u Slobodanu Miloševiću.

Prvo: nove sankcije protiv SRJ ovog puta nisu pogodile samo običan narod, već i velikog bossa. Svi računi građana SRJ svugdje u svijetu blokirani su. Time su izravno pogodeni svi u Srbiji koji su imali velike račune u bankama u inozemstvu. Špekulacije oko iznosa i mjesta su raznovrsne, međutim nesporno je da je Cipar postao prava Meka za razne transakcije prljavog novca. S obzirom da su svi ovi komparativni računi zamrznuti, najviše su time pogodeni "veliki gazde".

Drugo: vojna intervencija SAD i njenih saveznika pod pokroviteljstvom UN postala je izvjesna. Upuštanje u takovu avanturu završilo bi katastrofalno po Srbiju. Selektivnim bombardiranjem ne bi toliko stradao običan narod kao što je to do sada bio slučaj, već bi životom platili mnoge "velike zvijerke", koji su sjedili i iz prikrajka mirno promatrali kako civili i vojnici ginu. Bombardiranjem srpskih položaja u Bosni, ne samo da bi stradali Srbi u Bosni već bi to imalo i katastrofalne posljedice za Srbiju. Ukoliko bi Srbija vojno pomogla bosanske Srbe, slijedilo bi bombardiranje mostova na Dunavu, te drugih strateških ciljeva u samoj Srbiji. Ukoliko Srbija ne bi pomogla bosanske Srbe, došlo bi do krajnje polarizacije Srba u vezi s tim, pa vjerojatno, na kraju i do građanskog rata.

Treće: nakon referenduma u Rusiji propala je i posljednja nada da bi u Rusiji vlast mogla preuzeti crveno-crna koalicija (komunisti i nacionalisti). Jedino u slučaju negativnog ishoda po Jeljcina Milošević se mogao nadati nekoj potpori. Nakon pobjede Jeljcina i njegove izjave da oni koji idu protiv cijelog svijeta ne mogu očekivati njegovu podršku, postalo je jasno da će Rusija i ubuduće podržavati napore međunarodne zajednice u rješavanju krize u bivšoj Jugoslaviji, pa čak i onda ukoliko bi se vojna intervencija uprijebila kao posljednja instanca.

Dakle, da je svijet ranije shvatio u koju žicu treba udariti, Milošević bi se već davno sagnuo, a narod bi ostao uspravan. Ovako, sad umjesto nebeskog imamo sagnuti narod kojem će trebati desetljeća da se uspravi i počne normalno živjeti. ■

"Srpski sokolovi" sa konferencije za novinstvo poručuju:

SAMI SMO NAMETNULI POMOĆ

- **Treba zabraniti rad VMDK, DSHV i SDA, jer su stranke koje rade na rušenju države, a pojedini krugovi u DSHV i VMDK se naoružavaju!**
- **Najveća greška SPS-a je što od Rusije ne traži nuklearno naoružanje, i time bi svi problemi bili riješeni!**
- **Srbi su jedan od tri-četiri nad-naroda u Europi, a članom "Srpskih sokolova može postati svatko tko nije kriminalac!**

To je izjavio vođa dobrovoljačke vojne formacije(!?) "Srpski sokolovi" Siniša Vučinić na konferenciji za novinstvo, održanoj u Subotici 22. travnja, na pitanje je li netko od Srba zatražio pomoć od njih. Prema riječima Vučinića, u toku je upisivanje u "sokolove" i već je registrirano oko 350 članova koji se na ovim terenima (ne može se znati gdje) obučavaju bez oružja ("da ne bi uznemiravali stanovništvo") radi "odbrane sprstva u severnoj Srbiji".

Ovaj grad je suviše mali za nas dvojicu!

Predsjednik Srpskog rojalističkog pokreta, stranke osnovane 14. siječnja ove godine, je u poduljem izlaganju programa i djelovanja stranke kao najvažnije ciljeve političke borbe naveo da je nužna promjena postojećeg ustava, jer Srbija, po njegovu tumačenju, "neće biti država ravnopravnih građana", nego "država Srba i Srpkinja i ostalih građana lojalnih interesa Srbije". Prvo što će pokušati uraditi je pokrenuti pitanje u Skupštini da se 1.600.000 Albanaca sa Kosova iseli u Albaniju i da se Muslimani u Sandžaku izjasne što su "jer i majmuni u zoološkom vrtu u Beogradu znaju da su majmuni", a za Muslimane se ne zna tko su i što su! Siniša Vučinić se zalaže da se zabrani rad SDA, VMDK i DSHV, jer su to stranke koje rade na rušenju države. Kao dokaze za to, naveo je da raspolaže podacima da se pojedini krugovi u okviru DSHV i VMDK naoružavaju, a da pripadnici SDA na samo pedesetak kilometara od Srbije čine zločine nad Srbima. S tim u vezi, zaprijetio je predsjedniku DSHV mr. Beli Tonkoviću da njih dvojica "ovde ne mogu živeti zajedno"

pa tko dulje izdrži. Dana 20. travnja, prema navodima predsjednika SRP, napadnuta je jedna Srpkinja, i tom prilikom pretučena je i opljačkana. Za sada se zvanično ne zna tko je počinitelj, ili je njih više, niti gdje se to dogodilo, kao ni ime napadnute, ali Siniša Vučinić pretpostavlja da je to učinio neki član DSHV-a i da je to provođenje njihove ustaške politike u praksi.

Ni članovi Gradanskog saveza Srbije ili Deposa neće bolje proći, jer im se u ovom gradu zabranjuje javno istupanje, a ukoliko dođu u Suboticu "niko im neće garantovati život". To su, po mišljenju vođe "sokolova", izdajnici plaćeni od strane Zapada, ili umobolne, ili seksualno impotentne i isfrustrirane osobe.

Mi milovati nećemo!

Osvrćući se i na "patriotske stranke", gospodin Vučinić je apelirao na novinare, Srbe i Srpkinje, da što više pišu o SPS-u, SRS i SRP. Jer, iako ima primjedbi na rad obje stranke, a sa predsjednikom SRS je u zavadi, ipak su to patriotske stranke i neka vrst suradnje među njima je neophodna. SPS pravi ključnu grešku što od Rusije ne traži nuklearno naoružanje, jer bi time "svi problemi bili rešeni", a što se domaće stvarnosti tiče SPS i SRS "miluju" VMDK i DSHV, dok pripadnici "Srpskih sokolova" nikoga milovati neće, niti govoriti dva puta.

Na kraju je Siniša Vučinić izložio viziju stranke u budućnosti i to tako što će se u početku boriti za savez svih srpskih zemalja u jednu monarhističku državnu zajednicu (od Srpskih Moravica do Palića, te Ohrida i pola Albanije), a pošto su Srbi jedan od tri-četiri nad-naroda u Europi, i još veću terito-

rijalnu ekspanziju. S tim u vezi, treba stvoriti srpsku vojsku, gdje će na rukovodećim mjestima moći biti isključivo Srbi. Na pitanje je li njihova organizacija paravojna, predsjednik SRP je odgovorio da oni to nisu, jer se zalažu za srpsku vojsku.

Članom "Srpskih sokolova" može postati svatko tko nije kriminalac i tko je prožet samo patriotskim interesima.

Dolazi cirkus

Na kakav će prijem u ovom dijelu zemlje naići djelovanje ove stranke, ostaje da se vidi. Prve reakcije stigle su, naravno, od "prozvanih" strana. Tako su članovi subotičkog ogranka VMDK održali sastanak odmah nakon lijepljenja plakata sa pozivima i zatražili pomoć od preostalih instrumenata pravne države. Đordije Lekić iz SRS pozdravlja pojavu još jedne patriotske organizacije na ovom tlu i prihvaća ponudenu im suradnju, uz ogradu da se ne zabrani rad pomenu tim strankama ukoliko se ne dokaže da su se ogriješili o zakone ove zemlje. Na ulicama Subotice, kod stanovništva, ne primjećuje se veća zabrinutost no što je već uobičajena, jer su valjda i ovako pritisnuti problemima sa sviju strana. Ili možda mnogi i ne znaju što se događa u "tihom susjedstvu".

Kao i veći dio građana Subotice, ni policija "ne zna" ništa, niti se zvanično oglašava. Na pitanja što je sad ovo, ili koliko ćemo još milicija imati, odgovaraju da "zovemo za svašta" i da "plakata ima raznih"! Je li to cirkus stigao u grad, a da nitko o njemu ništa ne zna, ne vidi ga i ne čuje?

Zlatko Romić

DO CRKVE - PREKO BALVANA!

Novi Slankamen - U noći pred katolički Uskrs nepoznati počinitelji isjekli su sve jele u porti župne crkve u Novom Slankamenu i trupce naslagali na ulazna vrata crkve! Tako su vjernici ovog srijemskog sela "višom silom" bili spriječeni u uobičajeno vrijeme doći na jutarnju misu.

Nakon uviđaja policije župljani su otklonili trupce, a misa je sa velikim zakašnjenjem ipak održana.

Na žalost, ovo je bila još jedna od, u posljednje vrijeme, sve češćih provokacija prema žiteljima istočnog Srijema. Zbog izuzetno nestabilne situacije samo je iz Slankamena do sada iseljeno 480 kuća u kojima žive Hrvati, dok je iz Hrtkovaca to učinilo 228, a iz Golubina 180.

za istočni Srijem, podružnica DSHV u Petrovaradinu

MESIĆ U MAĐARSKOJ

Zagreb - Delegacija hrvatskog Sabora na čelu s njegovim predsjednikom gospodinom Stipom Mesićem od 15. do 17. travnja bila je u radnom i prijateljskom posjetu Republici Mađarskoj, na poziv predsjednika mađarskog Parlamenta g. Szabad Györgya. Tijekom trodnevna posjeta, hrvatska se delegacija susrela i sa gospodinom Jeszenszky Gézom, ministrom vanjskih poslova Mađarske.

Bilo je govora o položaju manjina, osobito Hrvata u Mađarskoj, te Mađara u Hrvatskoj. Naglašeno je da bi upravo one trebale biti poticaj na veću suradnju dviju država. Osobito je istaknuta potreba povećanja robne razmjene.

Na kraju posjeta, delegacija Republike Hrvatske susrela se s čelnicima Saveza Hrvata u Mađarskoj.

(m.d.)

GODIŠNJA SKUPŠTINA SAVEZA HRVATA U MAĐARSKOJ

Budimpešta - Nakon mjesec dana stanke, 17. travnja nastavila je s radom Godišnja skupština Saveza Hrvata u Mađarskoj. Pred 142 zastupnika iz šest županija, te uglednih gostiju, predstavnika hrvatske Vlade i ambasade u Mađarskoj, te članova mađarske Vlade, skupština je za zemaljskog predsjednika izabrala gospodina Josipa Ostrogonca iz Baje, a za tajnika potvrdila gospodina Miju Karagića iz Budimpešte. Za predsjednika Komisije za nadzor rada Saveza Hrvata u Mađarskoj izabran je gospodin Antun Mujić iz Baje.

(e.i.)

U Beogradu, u organizaciji "Pokreta za ljudska prava" uspostavljen "Nezavisni sud" koji je kao temu imao

JAVNO SUĐENJE POLITIČKOJ PSIHIJATRIJI

Beograd - U uslovima totalne medijske blokade i bez ikakve podrške ni sa jedne strane "Pokret za ljudska prava" ipak je u Beogradu uspeo 14. aprila održati, pred prepunom salom Mesne zajednice "Dimitrije Tucović", političko-humanitarnu tribinu "Javno suđenje političkoj psihijatriji". Tužilac na ovom "procesu" bio je Tomislav Krsmanović, predsednik "Pokreta", a predsednik Sudskog veća Tomislav Gluvić, istaknuti član "Pokreta". Na skupu su govorili mnogi članovi našeg pokreta, a publika je oštro i jednoglasno osudila ovu pojavu u društvu u kojem živimo.

Članovi "Pokreta za ljudska prava" su izlepili plakate u strogom centru grada, i iako su na ovu tribinu bili pozvani

svi predstavnici štampe, radija i televizije, to je bio jedini način da se javnost obavesti o ovom skupu.

Na učešće skupa, kao članovi "Nezavisnog suda", bili su pozvani istaknuti beogradski pravници, kao i članovi funkcioneri brojnih opozicionih stranaka. Na žalost nijedan se od njih nije pojavio, a kako smo na samom skupu saznali, neko se lažno predstavio kao član našeg pokreta i sve pozvane "obavestio" da ova manifestacija neće biti održana! Slično razočaranje učesnici pokreta doživeli su i od sredstava masovnih komunikacija, što i ne čudi kada su u pitanju oni državni. Ali, listovi i stanice za koje se smatra da su prilično slobodoumni i nezavisni, iako ih je bilo desetak, nisu ovom događaju posvetili - ni reči!

Vladimir Marković

U Subotici osnovana još jedna humanitarna organizacija

POMOĆ SVE POTREBNIJA

Subotica - Pod nazivom "Amor vincit" (ljubav pobjeđuje) u Subotici je 6. svibnja osnovana još jedna dobrotvorna organizacija. "Amor vincit", kako su mnogi prisutni na osnivačkom sastanku istaknuli, bi trebao biti pravi nasljednik brojnih prijašnjih dobrotvornih organizacija koje su u Subotici uspješno djelovale prije Drugog svjetskog rata.

Sa siromaškog astala i mrvice su manje

Cilj ove organizacije, čije je sjedište za sada u Katoličkom krugu (Trg žrtava fašizma 15), je i u ovim uvjetima, kada ne možemo očekivati značajnu pomoć iz inozemstva, okupljanje ljudi dobre volje koji su spremni pomoći onima kojima je to potrebno (a takvih je iz dana u dan sve više), kao i suradnja s već postojećim dobrotvornim društvima u gradu.

Na osnivačkoj skupštini pročitana je statuta organizacije, i izabran Upravni odbor od 7 članova kojega čine vlč. Bela Stantić, dr. Ksenija Aleksov Kašiković, Ivan Mamužić, Vita Grunčić, Gabrijela Skenderović, Julijana Šarčević i Ana Kopunović, a za predsjednika skupštine imenovana je Veronika Brčić Kostić. Upravni će odbor između sebe izabrati predsjednika.

Za ovu prigodu bili su pozvani i mnogi gosti iz društvenog, političkog i vjerskog života grada, kao i predstavnici organizacija sa sličnim ciljevima.

(z.r.)

U povodu predstojeće "Dužijance"

POČELE PRIPRAVE

Subotica - KUD "Bunjevačko kolo" i ove će godine biti organizatorom tradicionalnih žetvenih svečanosti "Dužijanica '93." koja će ovog ljeta trajati gotovo puna dva mjeseca. Stoga je jučer (7. svibnja) u prostorijama Društva održan sastanak na kom su, pored članova predsjedništva, prisustvovali i brojni uzvanici, članovi radnih grupa Organizacionog odbora ove manifestacije. Gospodin Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Organizacionog odbora, gotovo je do u detalje razradio kalendarski i kadrovski plan za održavanje priredbi u okviru "Dužijance" što je jedan od glavnih uvjeta da ova svečanost uspije. Na sastanku je diskutirano o pojedinačnim izmjenama u programu, ili o detaljima njegove provedbe, ali je postignuta suglasnost sviju da se članovi organizacionih grupa (za marketing, književne večeri, centralne povorke, natjecanju risara...) u što skorijem roku sastanu i dogovore se o detaljima.

Također je naglašeno da je došlo vrijeme da se crkvena i građanska "Dužijanica" i kalendarski spoje, kao i da će se u to vrijeme održati filmski festival na Paliću, te da bi bilo dobro posjetitelje "sa strane", na koje se ozbiljno računa, privući što kvalitetnijim programima na ovu manifestaciju, od davnina svojstvenu bunjevačkim Hrvatima kao oblik obiteljske svetkovine u povodu završetka teških vršidbenih poslova.

Predloženo je i da se na dan kada će defilirati centralna povorka pozovu lokalna kulturna udruženja, kao i iz inozemstva kako bi se i oni upoznali sa ovim, sada već više turističkim nego obiteljskim, običajem, kao i da svojim nastupima daju još svečaniji ton našoj "Dužijanci".

(z.r.)

Sa "sudenja" u Rumi

UVJETNE KAZNE ZA OPTUŽENE

Ruma - Kako piše "Borba", jučer su (7. svibnja) u Općinskom sudu u Rumi izrečene kazne protivu petorice optuženih u slučaju "Hrtkovci". Ostoju Sibinčića i Radeta Čakmaka sud je proglasio krivim zbog djela ugrožavanja sigurnosti i neovlaštenog posjedovanja oružja i municije.

Prvi je osuđen na šest, a drugi na tri mjeseca, uvjetno. Također je izrečena "mera bezbednosti", oduzimanja oružja, kao i plaćanja sudskih troškova za preostalu trojicu okrivljenih Mirka Paunovića, Milivoja Čakmaka i Daneta Miletića. Njima je sudac Milenko Radivojkov izrekao oslobađajuće presude!

Prosvjeta na raskrižju između demokracije i totalitarizma

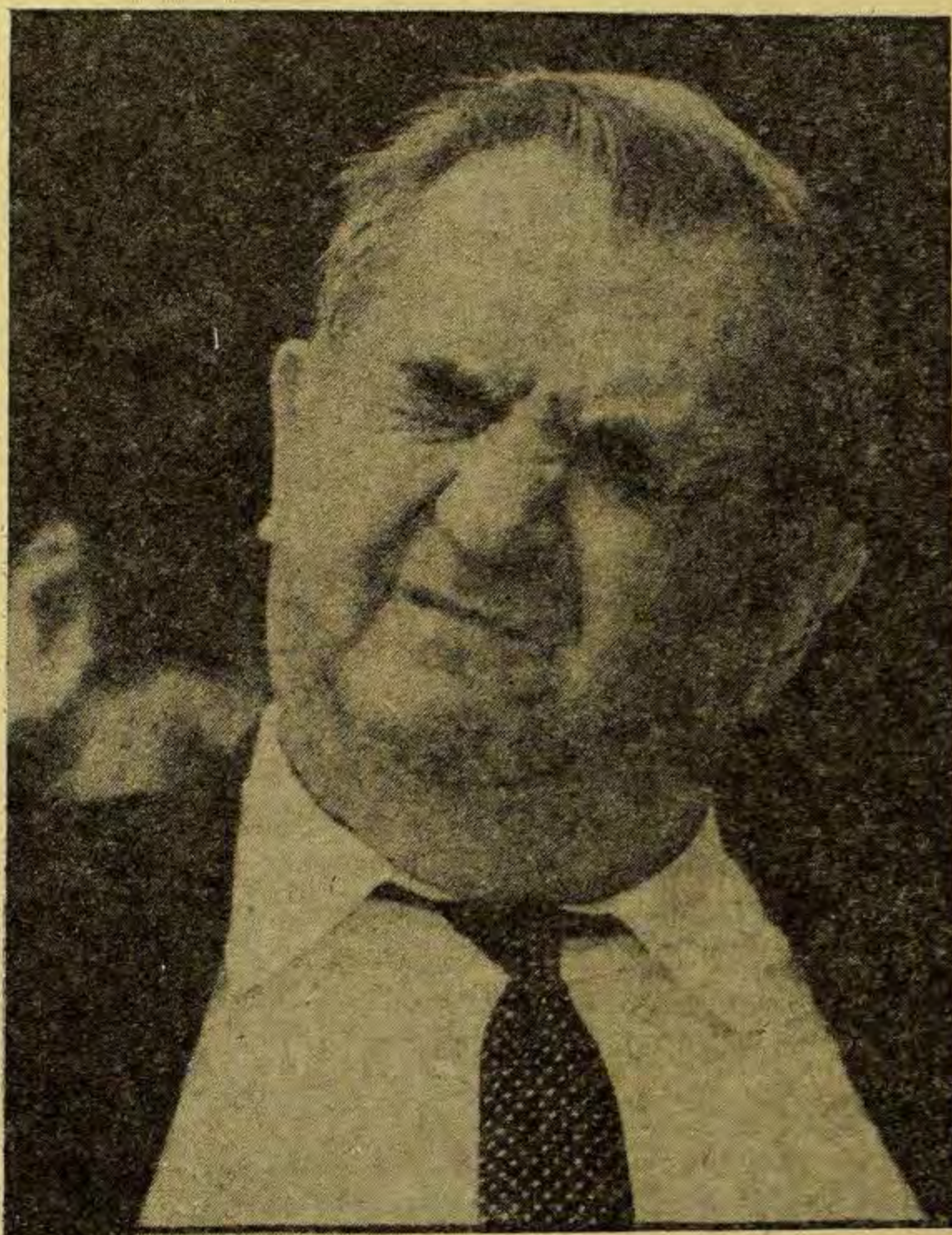
SUMRAK ŠKOLA ?

Svjedoci smo ovih godina procesa koji se može nazvati radikalna izmjena (na žalost, tragična i krvava) čitavog društvenog sistema. Prijašnji ne bijaše očito dovoljno dobar i smislen, sudeći po zahtjevima velikog dijela ljudi s jedne strane, kao i vlastita njegova nemogućnost produkciranja kvalitetnog ukupnog društvenog života (gospodarstvo, jednopartijski centralizam, autoritarna isključivost...) s druge strane.

Osnovna nedovoljnost toga (prošlog) društvenog sistema bila je u ideologijskom "temelju" koji je sebe određivao kao "dijalektički i istorijski materijalizam", koji se ujedno mogao očitavati na svim razinama i segmentima društva. Na taj način je i čitav prosvjetno-školski sistem koncipiran (i sproveden) po blagoslovu onih koji sebe nazivaše "Marxovim učenicima i sljedbenicima". Ideologijske premise u školstvu mogle su se vidjeti u materijalističkom pogledu na svijet koji se propovijedao kao dogma (gdje je svaki iskorak bio heres) krilaticom "istorija počinje s nama" uspjele se posljednjih osamdesetak godina smatrati toliko vrijednim, koliko i prostalih osam tisuća godina civilizacijskog postojanja. Princip natave je bio sadržinski, čija je bit učenika opskrbiti što većim brojem činjenica (koje se, inače, brzo zaborave) tako da osmi razred ima petnaest natavnih predmeta, a zna se da neke kanadske privatne osnovne škole imaju tek četiri temeljna. Što se nas tiče, sve je bilo u cilju da djeca socijalizma moraju biti najbolja, najpametnija, naj... Čitav školski sistem je bio vojnički hijerarhiziran i željezno centraliziran.

Kako je pravilo da svako društveno ustrojstvo ima svoj, sebi primjern (na vrijednosnim normama na kojima počiva društvo) i odgojno-obrazovni

proces, koji je, prije svega, institucionaliziran u sistemu školstva na svim razinama, tako se poslije "prijeloma" otvara i kompleks problema prosvjete vezanim za novi, građansko-demokratski (proklamirani) političko-državni sistem koji se maglovito nazire. Jer, naslijeđe koje je bremenito mora biti prevladano jednom novom, prikladnije postavljenom zadaćom.

Trenutak djelovanja malih ideja u velikoj glavi

No, sudionici smo vremena u kome se politička problematika i sve vezano za nju razrješava na do gluposti olaki način od diletanata koji nisu dosegli razinu problema o kojemu neargumentirano arbitriraju. Tako će republički ministar prosvjete Danilo Ž. Marković izjaviti: "Decu ne možemo vaspitati u duhu kosmopolitizma, nego patriotizma i ljubavi prema otadžbini. Veliku ideologiju treba uglaviti u te male glave." Ponovno je riječ o ideologiji, a ne o znanosti. Cilj određuje kao patriotizam ne kazujući

što pod tim pojmom podrazumijeva. Recimo: kakav će oblik patriotizam imati, jer povijest ih poznaje više (vjersko-fatalistički, nacional-socijalistički, boljševičko-komunistički, ili pak demokratsko-tolerantni)? Sve su to različiti oblici patriotizma. Ne kaže se također, patriotizam koje države Srbije ili Jugoslavije? Ili, sve više "zelenije" (sklonije otcjepljenju) Crne

Gore? Hoće li Albanci sa Kosova morati biti patrioti Albanije, jer ako Srbi vole Srbiju, zašto Albanci ne bi voljeli Albaniju? U predstavi gospodina ministra nije jasno hoće li djeca biti "ljubavnici otadžbine" ili to treba biti ljubav majke prema djeci? Ne kaže se, također, što će se desiti ako su djeca neposlušna majci, ili ako majka ne ljubi djecu istom ljubavlju, već poput maćehe? Sve je to nejasno i iskazano neprimjerenim rječnikom. Treba, znači, vrhunac apsurda "ugraditi u te male glave". Eto vam ga sad, sve to uglavljeno. Nek razumije tko može i nek uradi tko neće. Što je to "uglavljivanje"? Taj pojam ne rabi nijedna znanost o čovjeku. Kako uglavljivanje? Način? Sredstva?... Ostavimo ministra nek muku

muči sa već "uglavljenim" malim idejama u njegovoj velikoj glavi.

Jer, stoje dvojbe je li odgoj doista "uglavljivanje" nametnutih stavova i uvjerenja od strane starijih? Gdje leži pravo za obuzdavanje dječje mašte na takav surovi način?! Zašto su te novopronadene vrijednosti vrijedne takvih činova? Ne nosi li ideja prosvjete u sebi, a priori, ideju slobode? Zavirimo malo u povijest, dozvolimo si vidjeti kako su neki drugi ljudi gledali na taj problem. Pogledajmo što o tomu misli

O S V R T I

Albert Bazala, poznati zagrebački sveučilišni profesor filozofije: "Uzme li se k tome na um, da je upravo to smisao demokracije, da društveno biće ne bude tek objekt vladanja, nego i subjekt njegov, izvor i nosilac vlasti, onda je, očito, prosvjetno pitanje eminentni problem suvremene političke slobode. Bez prosvjete nema demokracije (...) zadaća je suvremene generacije da sabrano blago kulture po daleko razgranjenim žilama raznese u sve strane društvenog tijela da ih oživi i oduhovljene i oslobođene uvrsti u zajedničko nastojanje oko osvajanja sve višeg života." ("O ideji prosvjete" 1922.) Ovdje vidimo da se prosvjeta razumijeva kao duhovno otvaranje koje ima

svoj cilj - demokraciju. Cilj takvog procesa je slobodna, na osnovu vlastitog racionalnog uvida, svjesna djelatnost (čovjek ne može odlučivati iz neznanja, jer ako ne zna nužno je predređen svemu što se zbiva) racionalna mogućnost "vaganja" procjene alternativa, te odabir bolje mogućnosti. Znanje otvara mogućnost osmišljavanja cjelokupnog života. Dok ministrova ovlaš ocratna predstava "miriše" na autoritarnost kolektiviteta (u vidu fatalizma prema majci otadžbini) gdje mjesta za individuum nema, ovdje imamo dijemetralno suprotno razumijevanje smisla i zadaće odgoja, gdje se ništa ne "uglavljuje" ne nameće, već se oduhovljeno nastoji

"oko osvajanja sve višeg života". Ovdje riječ o vječitom idealu prosvjete koje se skrbi o vječitim vrijednostima dobra, pravednosti, istine i oduhovljenog "nastojanja oko života", a ne o momentalnom izazovu kratkotrajne političke nomenklature (koja je zaslijepljena vlašću) i njenim nepromišljenim istupima i inim lakrdijama.

I dok se na ministrov način govori TAKO i radi na realiziranju kako TREBA, intelektualci mirno šute, čekajući svoje dijete iz škole emfatično zaljubljenog u majku nam otadžbinu. Ne ustajući protiv toga.

Srboljub Horvat-Bunjevac

Spaja li glazba ili razdvaja?

FEŠTA PANONSKIH MORNARA

Sigurno je da bismo među većinom potencijalnih anketiranim građana uglavnom dobili odgovor iz prvog dijela pitanja. Još je sigurnije da bi oko 150 gostiju "Dalmacije u mom srcu" jednoglasno dali isti odgovor. O onim drugima, koji bi se drugačije izjasnili, nećemo ovom prigodom. Uostalom, o ukusima se ne raspravlja.

Brojni psihijatri bi, kada bi vidjeli kako se mirno, a opet veselo može provesti jedna ovakva večer, vjerojatno svojim još brojnijim klijentima preporučili "terapiju glazbom" kao jedan od ključnih načina da se, makar za kratko, si olakša i zaboravi okrutni bljesak koji nam se svakim danom čini sve jačim i bližim. Okus girica "na gradele" (pomalo već zaboravljenih) i maligani uz crno vino toliko su nekima "pasirali" da su vidjeli svoj grad i uz mjesečinu, ali i sa suncem. Što još reći? Valjda je najbolje kada se ne mora pisati o nekakvu izgrednu ili nanesenoj nepravdi.

Fešta je tek počela

Svi koji nisu dobili ulaznicu u restoran "Bunjevačkog kola", ili oni koji nisu znali za feštu mornara žita, nisu puno propustili. Mogli su birati između nekoliko raznovrsnih dnevnika i u međuvremenu specijalnih političkih emisija čiji sadržaj ne vrijedi žrtvovati zarad nekakve glazbe. Kako, istina nezvanično, saznajemo, u planu je idućeg mjeseca još jedna slična glazbena organizacija. Do idućeg susreta, želimo vam mirno more, kao i Bačku, čiji je jedan dio u noći 23. travnja podsjećao mirisima i atmosferom na Dalmaciju koju svi skupa nosimo u svojim srcima.

(i.p.)

Iz pera čovjeka koji je bio nasilno mobiliziran

ČEMINAC

- **Prijevarenim Grubišnjacima su bile obećane prazne kuće i opustjele njive u sjevernoj Bačkoj.**
- **Mladi, zadojeni "Nindža" stripovima i "Rambo" filmovima kao da su jedva čekali akciju, nesvjesni da je i njihova koža poderiva.**
- **U očima momka od nekih 18-20 godina nije bilo straha, bilo je nečeg mnogo goreg - rezignacije!**

Nekada, ne tako davno, skoro potpuno hrvatsko selo uz mali broj Mađara i Srba. Sada, selo doseljenika, izbjeglica, uz nešto nešto starosjedilaca. Doseljenici su uglavnom iz Grubišinog Polja i s Bilogore, koji su tako reći na prijevaru protjerani u Baranju. Naime, njima je bila obećana sjeverna Bačka. To sam saznao, kako novinari vole reći: iz prve ruke. Razgovarao sam sa tim ljudima, od kojih se većina već tada pokajala što su napali vojno skladište, naoružali se i pružili otpor lokalnoj vlasti, te kad su se suočili s jačim snagama MUP-a, bili prisiljeni napustiti kraj u kom su stoljećima živjeli.

U to vrijeme, poznato je, dosta njih iz subotičke općine, pa i šire, sklanjali su se od uručitelja poziva za rezervu. Neki u susjednu nam Mađarsku, a neki i dalje. Propagandna mašinerija je ubijedila srpski živalj u Hrvatskoj kako je sjeverna Bačka opustjela, te da samo na njih čekaju prazne kuće i napuštene njive. Koliko sam uspio doznati, Grubišnjaci i nisu imali nekih većih okršaja, tj. oružanih sukoba. Kako bi inače poljoprivrednim strojevima uspjeli pobjeći ispred "krvavog ustaškog genocida". Jedino su im njihovi čelnici predočavali kakve ih sve strahote čekaju. No, bilo kako bilo, oni su se spakirali i pošli u neizvjesnost. Upravo sam se prisjetio jedne izjave na beogradskom tv-dnevniku. Prikazana je jedna kolona jadrana s traktorima i zapregom uz komentar kako je hrvatsko zrakoplovstvo tuklo kolonu, no srećom, nitko nije bio ozlijeđen. Još tada, daleko od Baranje i rezerve, s mješavinom ironije i gorčine, glasno sam komentirao: "Ili su hrvatski piloti totalni diletanti, ili komentator smatra da su gledaoci idioti, pa će i u to povjerovati!" Upravo ti Grubišnjaci su išli do Beograda, ali su ih na njihovu veliku žalost, vratili u Baranju, jer u Bačkoj kuće nisu puste za koje su mislili da će biti razdijeljene po već poznatom principu.

Nakon proboja hrvatske vojske kod Torjanaca, na samoj čoši Baranje, imao sam prilike u noćnoj patroli porazgovarati s jednim mladićem, gotovo dječakom. Dojmove sam povjerio dnevniku.

Subota, 4. travnja 1992.

"U jučerašnjem probodu fronte kod Torjanaca poginulo je preko dvadeset rezervista, a više od dva puta toliko je ranjeno. Kažu, Hrvati su bili navodeni iz Mađarske s nekog brdašca, te je jugo-topništvo pucalo po tom brdu.

Kažu također, da je poginulo više Hrvata, a ima ih i zarobljenih. Uvečer smo bili svi na okupu i Drkmanović (stariješina) kaže da ima dosta koji su ostali u Baranji, te postoji mogućnost diverzije. Puna bojeva gotovost i udvojene straže. Zapala me je dobra smjena: od deset do dvanaest noću, i to kod kamiona sa streljivom! Ne mogu reći da sam se uplašio, no neka me tjeskoba pritisla. Zamišljao sam koji ću osjećaj imati ako budem morao pucati u čovjeka, jer naredenje je bilo: pucati bez opomene! Ovi mladi, zadojeni "Nindža" i "Rambo" stripovima i filmovima kao da su jedva čekali akciju. Nisu uopće svjesni da je i njihova koža poderiva. Spremio sam se petnaestak minuta prije polaska.

Između straha i kijavice

Stajao sam opasač, dva rezervna okvira i jedva sam čekao da krenem. Neizvjesnost i čekanje su nešto najgore. To guši. U mislima se javljaju razne slike. Zamišljam kako pogađam, obaram rafalom, kako sam pogoden u jarku, kako me raznosi granata, kako dolaze protivnici i pucaju bez milosti. Očajna slika. Vraćam film. Preživljavam napad. Nekim se čudom izvlačim. Nalaze me ranjenog i odvoze u bolnicu. Olakšanje! Za mene je rat završen! Odbacujem maštu. Polazimo. Provjeravam šmajser. Otkočen je. Prestaje tjeskoba. Izlazimo van. Mrak. Nigdje svjetla. Ponovno me nešto pritišće. To je već strah. Počeci straha od aveti mraka. Ponovno maštam. Ispružena ruka s krvavim nožem čeka me iz grma. Instinktivno pomjeram glavu. Upiljim se u obližnji grm. Zastajem. Tišina. Čuju se samo koraci stražara koji skupa sa mnom idu na svoja odredišta. Udahnem duboko. Nastavljam koračati. Oči se privikavaju na tamu. Po čitavoj liniji fronte čuju se detonacije. Vatra iz topovskih ždrijela osvjetljava tamno nebo poput munje. Ništa nova. Na to sam već privikao. Polazim s Lalom put kamiona sa streljivom. Ukopani su. Njihova masa polako dobija obrise u tami. Liče mi na prijeteće nemani. Puni su streljiva. Zamišljam ogromni bljesak, ako i jedan bude pogoden. Čujem vlastito disanje. Nervira me škripa svojih čizama. Prigušujem korak. Stajem na kamenčić koji odskoči niz cestu. Njegov zvuk je kao pucanj puške. Zastajem. Tišina je tako teška da je naprosto osjećam na plećima. Nekoliko zvijezda osvjetljava okolicu. Lalo odmiče desetak koraka i tama ga guta poput zaborava. Osta-

O S V R T I

em sam. Naprežem oči. Kao da vidim sjenku, pogurenu. Baš mene čeka. Prolazi me neka zima. Čučnem. Sada je velik mnogo bolji. Grm pokraj kamiona kao da mi se ruga. Postiden sam pred sobom. Bučno ubacujem metak u cijev. Lalo staje u pol koraka. Šapatom pita:

- Šta s to vido?

- Ništa. - ali za svaki slučaj prilazim tik uz njega. Vidim, drhti mu brada. Krećemo ka jarku. Dobro da je travnat, a i zemlja se prosušila. Zaliježem. Vidik je puno bolji. Sada Lalo vidim kao na dlanu. To mu i kažem. Dolazi do mene

te i on zaliježe. Čujem kako mu se disanje smiruje. Nestaju tjeskobe. Prestaju prividenja. Svjestan sam da me nitko ne može vidjeti. Utapam se u tišinu i mrak. Počinje mi biti malo smiješna predašnja tjeskoba. No, cijeli sat ležimo nepomični. Tek izmijenimo po koju tihu riječ.

- Jebeš, ovako ćemo ozepst. - javi se Lalo.

- Idi i prošetaj. - rekoh mu.

Tišina. Čujem otežano disanje. Lalo vodi ogorčenu borbu između straha i kijavice. Žao mi ga je. Više ne osjećam strah. Suživio sam se potpuno sa situacijom. Sigurnost, odvažnost, sabranost. Možda je to poticaj zaštitničke uloge. Izbacujem metak iz cijevi, no puška je i dalje otkočena. Stavljam rezervne okvire za pas koje sam prethodno izvađio i položio na travu da me ne žulja. Ustajem. Uzdah olakšanja ote se iz Lalinih grudi. Počinjemo patrolirati. Ja, čvrstim korakom naprijed, a pajtaš iza mene. Čujem korake kako mi idu u susret.

- Koji si, pa ti? - pitam, misleći da je netko od stražara. Lalo ubacuje metak.

- Ne pucaj, - uspaničeno odgovara došljak - ja sam teritorijalac.

Spavati, i zaboraviti sve

Osvjetljavam mu lice jakom baterijskom lampom i upravljam cijev prema njegovu truhu. Momak, nekih 18-20 godina. Šareno odijelo i šmajser o ramenu. Osvjetljavam mu oči. Krupne, smeđe. Nema straha u njima. Vidim nešto gore - rezignaciju. Preživio je okršaje na bentu. Straha je nestalo. Ostala je rezignacija i neizvjesna budućnost. Bio je na sastanku teritorijalaca. Obaviješteni su o ju-

trošnjim gubicima među kojima ima i njegovih poznanika. Pošao je doma, na spavanje. Sutra ponovno ide na bent. Prvu liniju. Tražim propusnicu. Nema. Prilazi Lalo. Hoće ga uhititi. Okuražio se. U to dolazi drugi stražar i razjašnjava stvar. Puštam ga uz Lalino gundanje što ga nismo uhitili. Zaustavlja ga sljedeći stražar. Okrećem se i žurim tamo da ne bi maltretirali to napaćeno stvorenje kojem je ovaj pakao uništio tek započeti život. Iz njegovih očiju iscurila je radost, mladalačka ljubav i nejasan san o sretnom životu. Gruba bora urezala mu se u mlado lice, koje kao da više nema drugih želja, osim kako se naspavati. To

lice govori da mu je svega dosta. Iščezao je onaj prvi polet; slast brze pobjede, potpirivane intenzivnom propagandom o nepobjedivosti baranjskih boraca. Jutros se, a možda i ranije, sve to slomilo u njemu. Jednostavno, želi spavati. Zaboraviti sve. Možda će mu san priuštiti slike od prije dvije godine, dok je bio bezbrižan i pun poleta, ljubavi i mladosti. Tada bi na moment zaboravio stvarnost. No, možda će se probuditi umorniji. Možda će anđeli sna pustiti film iz sadašnjosti. Tutunjavu topova. Strah u rovu i fijukanje tanadi. Prazne oči poginula dru-

ga, brata ili oca? Znojiti će se. Stenjati u snu. Škripati zubima i trzati pokrivač ili jastuk. Budit će se i skakati iz kreveta tražeći pušku i bombe. Olakšanje će mu ipak donijeti osvješćivanje kad shvati da je to bila samo mora. Mnogi su mu vršnjaci u istom položaju. No, ima i drugih, koji misle da su neranjivi, kojima je ljudska krv zagolicala nozdrve. U njima ključa strast lovca na divljač. Ti bi samo ubijali. To im postaje svrha življenja. Oružje im daje osjećaj nadmoći. To su psihički poremećeni za koje ne vjerujem da će skoro biti sposobni za normalno življenje.

Upravo sada čujem preko Radio-Osijeka kako je velika bježanija iz Belog Manastira, Manastir to demantira. Upravo sada pridošli mehaničari pričaju kako je na Batini most zatvoren za civile.

No, da se vratim na onog momčuljka. Kad sam stigao, upravo su ga htjeli razoružati. Poslije mog obrazloženja su ga pustili. Nastavio je put umornim korakom uz uzdah olakšanja.

Prolaznik

Zbog njih ispaštamo: potpisnici "Rambo" generacije

INTERVIEW

Stanka Kujundžić, dopredsjednica grada Subotice, izabrana je na ovo mjesto 29. lipnja 1992. Dakle, u trenucima kada su na snagu već uveliko stupile sankcije Savjeta sigurnosti UN, pa je samim tim biti na ovakvu položaju veoma nezahvalno, jer, kada se sa "nema" budimo i polazimo na počinak, svatko očekuje pomoć, a nje niotkuda. Svatko čeka bolje dane, a malo je onih koji si postavljaju pitanje o vezama između uzroka i posljedica. I što je još gore, gospoda Kujundžić sjetno za svoj zavičajni grad primjećuje:

ZATVARAJU LI SE "VRATA EVROPE"?

To što se kaže da mi dobivamo manje novca zato što smo opoziciona varoš - nije tačno • Svi problemi oni koji traže pomoć su manje-više ekonomske prirode • Velik je problem što ljudi iz poreza plaćaju odvodnjavanje, a više je nego jasno da ode već dugo vlada suša

Gospoda Stanka Kujundžić rođena je na Bikovo, selu nedaleko Subotice. Otac joj je, kao zarobljenik raspadnute jugoslavenske vojske, umro u njemačkom logoru 1942. Iako je i sama bila dijete oca ubijenog od strane nacista, danas (8. svibnja) po prvi puta ide polagati vijence žrtvama fašizma. Koliko je ravnopravnosti i među ovom kategorijom ljudi bilo, prósudite sami. Uz svesrdnu pomoć svoje majke, školovanje je završila na Pravnom fakultetu u Novom Sadu 1965. Nakon toga, 12 godina radila je u privredi, bila pravni zastupnik SIZ-a Penzijskog i invalidskog osiguranja, bila tajnik na Građevinskom fakultetu u Subotici i radila u svojoj struci kao odvjetnik. Udata je, također za pravnika, i iz tog braka imaju dvoje djece koji su otišli od kuće i žive vlastitim životom. Ima unuku, koju, kako sama kaže, "voli najviše na svitu"

Glas ravnice: Koji su sve faktori koji vam otežavaju rad od kako ste došli na funkciju na kojoj se nalazite?

Stanka Kujundžić: Naš rad koči to što se nalazimo u stanju ni rata ni mira, što privreda ne radi skoro nikako i što se stalno pozivamo na sankcije, a zaboravljamo šta je tom uzrok; šta nas je dovedo dovelo. Ko da izmed uzroka i posljedica nema nikake veze. Na to malo ko misli. Dalje, koči nas i to što sva sredstva, i pored tog što privreda skoro da ne radi, idu u jedan centar. I to tako što se ona (sredstva) ne uplaćuju u Suboticu, nego sve ide na račun u Beograd, pa se tek onda, za potrebe općine, vraća mali dio jel ne uspijamo pokrit sve potrebe koje, ko općina imamo. To nije problem samo u našoj sredini.

Pridstavnicima naše općinske vlade bili su u gostima u nekoliko varoši u Srbiji i tamo su im kazali da i nji muče isti problemi. To što se kaže da mi dobivamo manje, zato što smo opoziciona varoš - nije tačno. Jednostavno, naša civilizacijska dostignuća su puno veća od drugi sredina i baš zbog tog imamo nedostatak sredstava. Jel, pogledajte: npr. nije u svakoj varoši običaj da se pere sokak, a to košta. Nafta je sve manje, treba je ocigurat i skupo platit;

Stanka Kujundžić: danas je teško i svitovat

pa su tu i ljudi koji to rade i službe koje to održavaju, a i nji treba platit. Tu je, recimo, i gerontološki centar, koji je najbolje organiziran u cijeloj državi. U varoši postoje tri gerontološka centra, pa spoljnje službe... I sve to treba platit iz općinske kase. A otkaleg, kad nam svi novci koje još imamo prvo odu u Beograd, pa nam posli udile!?

Nagrada za "minuli rad" - tjedan dana "života"!

Glas ravnice: Kako to da se u javnosti onda tako malo zna o ovoj "epidemiji centra"?

Stanka Kujundžić: Lako. U sredstvima "informisanja", u novinama, na radiju, el televiziji o tom se ne divani iz prostog razloga što su i oni pod dirigentskom palicom jednog centra.

Glas ravnice: Tko Vam se sve obraća za pomoć i kakvu vrstu pomoći traže?

Stanka Kujundžić: Dolaze svi građani Subotice, a ja nikog ne pitam koje je nacije el vire, el kog je stranačkog opridiljenja. I kroz svoju advokatsku praksu sam navikla pomagat ljudima, jel mi pravnici moramo u sebi imat tu želju. Dakle, ne možem kazt koje su sve nacionalnosti ljudi koji mi dolaze i traže pomoć, el da i svitujem, pa čak i da se s njima ljudski izdivanim.

Svi problemi vezani su, manje-više za našu sadašnju tešku ekonomsku situaciju. U Subotici imamo oko 13.000 nezaposleni ljudi! Puno je nerišeni problema oko tog di će čeljad stát, problemi ljudi koji su morali pobić iz zavičaja, ljudi koji su se vratili iz rata i vrlo velik problem penzionera koji sad imadu najmanje penzije u odnosu na plate u posljednji tridesetak godina. Poseban je problem što oko 40% naši penzionera živi na egzistencijalnom minimumu, kako se to kaže. Žalosno je što dolaze ljudi koji su odradili pun radni vik, a sad nemaju za najosnovnije potrebe.

I N T E R V I E W

Glas ravnice: Znači, nije rijedak slučaj da ljudi jednostavno dođu i jedino što žele je da njihovu nevolju bar netko od vlasti čuje?

Stanka Kujundžić: Da. Često dolaze da bi kakogod izjadili svoj jad, da bi ko čeljad divanili, jel i tog je danas sve manje. Izgleda da smo zaboravili na značaj ispovidi, a ni nemamo američki standard da bi pomoć tražili od psihijataru.

Glas ravnice: I, kakve su reakcije nakon posjeta?

Stanka Kujundžić: Gledajte, stalno se želi potencirati da u varoši postoje nacionalističke tenzije. I to se čini iz zle namire. Ja u kontaktima s ljudima, bilo službeno, bilo privatno možem kazat da tog u ovoj varoši nema u većoj miri. A da bi i bilo, želi se pošto-poto napraviti tako uvirenje.

Glas ravnice: Što je s tužbom koja je podnijeta protivu vode "Srpskih sokolova"?

Stanka Kujundžić: Što se tiče pritužbi koje su upućene na adrese pojedinih stranaka i ličnosti, od strane općinski struktura upućena je krivična prijava jel se radi o vidu uznemiravanja građana. Dobili smo obavist da općinski SUP na tom predmetu radi.

Glas ravnice: Ipak, čime tumačite toliku "gluhoću" svih struktura vlasti kada su u pitanju optužbe i prijetnje koje na račun pojedinih stranaka ili ljudi stižu sa sviju strana?

Stanka Kujundžić: Postojeća vlast teško prima činjenicu da je u ovoj varoši za protekle tri godine uvijek na izborima pobeđivala opozicija. S obzirom da smo jedna od ritki općina di je vlast prošla tako kako jeste, onda se ni ne čudimo što se i oni na nas "oglušuju". No, ne možemo se požaliti na rad SUP-a, jel oni profesionalno rade svoj posao. Imamo i dobre odnose sa ministarstvima u Beogradu, al to su ljudski kontakti kojim se u postojećim medijima ne daje puno prostora.

Stižu li pomirljiviji tonovi?

Glas ravnice: Po sredstvima javnog priopćavanja nekako je stidljivo

procurila vijest da su se, navodno, pojedini ljudi iz oporbe "pomirili" sa vladajućom (u slučaju Subotice - ne) strankom, i kako će se zajednički zalagati za provedbu i poštivanje postojećih republičkih zakona. Je li to tačno?

Stanka Kujundžić: Mi jesmo opoziciona vlada, al se mi ni na koji način nismo oglušili oko sprovođenja zakona. Naravno, na zasidanjima općinske Skupštine ima dosta pridloga, i od pojedinaca i od politički grupa, za izminu postojeći zakona. Tako je na posljednjoj sednici tražena izmina Zakona o stambenim odnosima di piše da oni koji su bili u oružanim akcijama posli avgusta '90. imaju pravo na korišćenje borački stanova. Kad je općina donosila odluku o stambenim odnosima o dodili stana moro se prinet taj pojam iz postojećeg zakona, što je izazvalo dosta diskusije, pa je od republičke vlade zatraženo da se taj pojam izmini i tačnije odredi. Drugi je problem plaćanje veliki sredstava iz poreza za odvodnjavanje (!?), a u posljednji pet-šest godina óde je suša elementarna nepogoda.

Glas ravnice: Kakav će biti ishod, sada vrlo popularne promjene naziva ulica, škola, i drugih ustanova pa do osobnih imena, s obzirom na dogovaranje. Hoćemo li dobiti trojezične natpise, ili ćemo ostati bez njih?

Stanka Kujundžić: Mi smo sastavili komisiju u kojoj su sve parlamentarne stranke dale po dva predstavnika. Za trojezičnost ćemo se zalagati u novom statutu. Zakonska mogućnost iz Zakona o jeziku postoji. Kad se budne pravio nov statut, a sad smo pokrenili i to pitanje, znaćemo više.

Glas ravnice: Plašite li se javnih skupova kakav je npr. "Dužijanca"? Postoji li realna opasnost da dođe do incidenta, s obzirom da je medijska kampanja protivu organizatora ove svečanosti već počela?

Stanka Kujundžić: Taki divana ima, al je to sve zato da bi se ljudi uznemirili ko što je bio slučaj i s onim plakatima. U Organizacionom odboru

"Dužijance" će bit i predstavnici milicije, a na njima je da svoj posao urade profesionalno.

Želimo ostati otvoreni grad

Glas ravnice: Kontaktirate li sa stranim delegacijama, ili pojedincima?

Stanka Kujundžić: U skupštinu dolazi puno delegacija sa strane koje se raspitivaju i kojima je čudno da je pored ovako šarolikog sastava, u Subotici pobedila opozicija. Svi od nji misle da u postojećoj državi nema ništa drugog osim nacionalni tenzija. Često im kažem da građane Subotice povezuje određen mentalitet koji se sastoji u tradiciji koja se čuva stotinama godina i kulturi koja se još od mali nogu nasledi. Po mom mišljenju nacionalne euforije nisu zavatile ovo stanovništvo, i mi im to želimo objasniti i, nadam se, dokazati.

Glas ravnice: Što kažu predstavnici KESS-a, stacionirani u Subotici?

Stanka Kujundžić: Mi s njima saradivamo, al im se u posao ne mišamo, niti pratimo njev rad. Oni su od nas (općine op. a.) dobili prostorije, a mi im svojim uplićanjem ne želimo smetat u poslu.

Glas ravnice: Kako Vam se čini budućnost ovoga grada?

Stanka Kujundžić: Otvorena smo varoš, i taka želimo i ostat. I naši se ljudi ponašaju na taki način, a želimo da i dalje tako budne. Mi smo dosad bili "vrata Evrope", jel imamo najveći željeznički i drumski čvor u državi. Kolika će šteta bit za nas kad se promet zaustavi ne želim ni misliti. To je bila jedna od komparativni pridnosti ove varoši. I na kraju, sama bi dodala da pripadam stranki koja se od prvog dana zalagala za mirnodopsku opciju, kako se to danas kaže, jel posli svi ratova ostaju samo grobovi, suze i siročad.

Zlatko Romić

I u ratnim uvjetima

SUNCE U SRCIMA

Hvar - Prije dvadesetak dana, na Hvaru je održan 59. Svjetski kongres PEN-a koji je uzburkao duhove i doveo do polarizacije u svjetskoj organizaciji ljudi od pera.

Ovaj kongres otvoren je u starom hrvatskom kazalištu, najstarijem u Europi (sagrađenom 1612.), a zasigurno će imati snažnog odjeka, jer se po prvi puta odvijao u zemlji koja je u ratu. Podsjetimo da je 1933. i u Dubrovniku održan Svjetski kongres PEN-a na kojemu je snažno osuđen nacizam.

Ove godine, u svojoj deklaraciji Konrád György (Đerd Konrad), predsjednik međunarodnog PEN-a i glavni tajnik Alexander Blokh (Aleksander Blok) navode da su zgroženi ubijanjem nevinih ljudi i šokirani barbarstvom koje se osobito očituje u rušenju knjižnica, muzeja i crkvi. Također su izjavili da su se oni, sudionici kongresa, mogli uvjeriti u kulturni život grada, ali i osjetiti tragediju koju je on pretrpio. Stoga, zahvaljuju hrvatskom centru PEN-a na sjajnoj organizaciji koja je omogućila piscima da se mogu uvjeriti u dugu povijest kulture na ovim prostorima.

Izdvajamo sljedeće izjave

Boris A. Novak, predsjednik slovenskog PEN centra:

- Atmosfera na brodu bila je odlična. Za vrijeme plovidbe promatrali smo prekrasne otoke, ali s pomiješanim osjećajima, jer smo znali da je Šibenik u ponedjeljak bio bombardiran.

Pavle Mijović, predsjednik crnogorskog PEN centra:

- Preнесите moje pozdrave cjelokupnoj inteligenciji koja nas je podržavala, jer mi smo sada u vrlo teškom položaju. Negira nam se kultura, jezik, književnost... Ministar kulture, nakon našeg trogodišnjeg postojanja, pita je li istina da postoji "neki crnogorski PEN"!?! Ministar vanjskih poslova rekao nam je da će nam pomoći da dođemo na kongres, a ministar policije nam je to pokušao onemogućiti. Danas svi okreću glavu zato što branimo istinu.

(n.p.)

Sedma Božija zapovijed: "Ne ubij!" - film Krzyszofa Kieslowskog

DESTRUKTIVNOST OČAJNIKA

Zagreb - U multimedijalnoj dvorani Studentskog centra u Zagrebu, prikazan je nedavno vrlo zanimljiv film poljskog redatelja Krzyszofa Kieslowskog "Kratki film o ubojstvu".

Film je sačinjen u okviru serije dekalog - 10, filmova koji svojom sadržinom govore o deset zapovijedi.

Glavnog junaka ovog filma možemo usporediti sa "Strancem" Alberta Camusa (Albera Kamija). To je jedan mladić, izgubljen u svojoj okolini i vremenu. Film ga prati u njegovu očaju i beznadu, jer ništa lijepa u svom životu ne nalazi. Jedini dokaz njegova postojanja leži u destrukciji. To dovodi do toga da čini jedno mučno ubojstvo čovjeka kojega ne poznaje, smatrajući da mu apsurdnost života daje pravo na to. Biva uhićen i osuđen na smrt. Od tog momenta biva svjestan užasnosti skore smrti i vlastite mizerije.

Film je rađen 1988, a svi prepoznajemo sadašnjicu u njemu; nesavršenost i nelogičnost našega svijeta u kojemu neki očajnici misle da imaju pravo ubijati poradi svojih apsurdnih razloga. Odbacili su svoj razum, ne shvaćajući da će im baš on suditi strožije od bilo koga.

(a.k.)

STUDIJ PEDAGOGIJE - NE, KROATISTIKE - DA!

Na drugoj sjednici predsjedništva Zajednice hrvatskih sveučilišta, održanoj 21. travnja odlučeno je da će upisna kvota za školsku 1993/94. godinu ostati, uglavnom, ista prošlogodišnjoj, s time da je, primjerice za Sveučilište u Zagrebu predviđeno čak 327 redovnih studenata manje nego lani. Ponajviše stoga što se od ove akademske godine više ne upisuju studenti na studij pedagogije koji će ubuduće biti nadomješten nekim drugim oblikom studija.

Što se upisnih kvota tiče, bit će znatno manje studenata iz inozemstva i onih koji studiraju uz rad. Prigodom upisa studenata iz dijaspore predloženo je proširivanje kvote od 5%, a prema potrebi i interesu i više.

Osim toga, od ove godine studij kroatistike studenti će moći upisati kao jednopredmetni ili dvopredmetni.

(g.e.)

"Politika", 5. svibnja 1993.

Situacija na tržištu novca

KAKO SE "PUMPA" CRNI KURS

- Zašto banke na tržištu novca imaju višak dinara, a kada je on potreban za isplatu građanima - manjak.
- Dinari iz krajina postaju YU dinari, a YU dinari devize
- Sve je brži sunovrat dinara i rast kurseva konvertibilnih valuta na crnom tržištu.

Nemačka marka u Subotici je premašila vrednost od 100.000 dinara, beogradski crnoboznjanci su nešto jeftiniji i nemačku valutu prodaju za 90.000, a otkupljuju za 80.000 dinara. Privatne menjačnice i štedionice juče su marku otkupljivale za oko 95.000 ignorišući zakoniti zvanični kurs po kome je marka vredela 39.000 dinara. Razlika između zvaničnog i crnog kursa, koji svi koriste kao tržišni, sve je veća, a mere koje je nedavno uvela savezna vlada da bi zaštitila domaću valutu sve su besmislenije. Efekti devalvacije se ubrzano tope kao i standard građana.

Na izveštaje sa crne berze naši ljudi su navikli kao i na vremensku prognozu. Crni kurs marke počeo je da nam određuje svakodnevni život i zato se svi pitaju zašto devize poskupljuju. Da i matematika može biti "cinična" dokazuje obrnut račun od onog na koji smo navikli. Po njemu jedan dinar vredi samo 0,0000111 maraka. Prognoze su sumorne i, po svemu sudeći, biće i gore.

Da bi se dinar stabilizovao neophodno je i da nam ekonomija koliko-toliko postane zdrava, da se ujednači ponuda i tražnja za devizama, državna blagajna napuni... A sve to u uslovima sankcija i blizine rata gotovo je nemoguće. Uz sve to u finansijskoj sferi nema reda i discipline, tokovi novca se ne kontrolišu, a nelegalne kanale kojima dinari "cure" na ulici niko ne seče...

Sudeći po stanju na zvaničnom Tržištu novca, zbirno gledano, banke su likvidne. Sve zajedno na računima imaju preko dve hiljade milijardi dinara. Kako kaže Živojin Jovanović, viši savetnik u Tržištu novca, to je više nego proteklih dana. Poslovna je tajna koliko banke pojedinačno imaju na svojim računima. Narodna banka Jugoslavije propisala je kamate po kojima banke uopšte mogu plasirati ili uzimati novac, pa i

na ovom tržištu. Za plasman novca može se naplatiti maksimalno 74% kamate, u šta je uračunata i eventualna provizija i sve drugo sem poreza na promet.

Po podacima sa Tržišta novca naše banke dobro stoje. Zato nije, na prvi pogled, jasno zašto se građanima, vlasnicima tekućih računa, ograničava isplata gotovine. Kako to banke na svojim računima imaju višak dinara, a istovremeno nemaju dovoljno da isplate svoje klijente?

Svi vlasnici tekućih računa su svedoci da se u retko kojoj banci može podići više od milion dinara gotovine. Kamate po videnju za novac koji prisilno leži na računima građana su jedva nešto veće od 3% ! A, kažu, zbog niskih kamata (najviše 74%) za plasman novca preko zvaničnog tržišta banke nisu previše zainteresovane. Tako postoji osnovana sumnja da i državne i privatne banke raspoložive dinare umesto u redovne tokove usmeravaju na ulicu za kupovinu deviza. Tako se može reći da građani koji ne mogu da dodu do svog novca kreditiraju banke da bi ove kupovale devize, koje potom preprodaju uz štucung i na tome zaraduju znatno više nego davanjem dinarskih kredita.

Većina ljudi do sada je upirala prstom u privatne banke proglašavajući ih krivcima za "pumpanje" kursa. Na taj način privatne banke obezvređivale su enormno visoke kamate koje su nudile štedišama ostvarujući istovremeno dobar profit. Ali, iz svega nisu isključene ni državne banke ili pak zajedničko "poslovanje". Da bi crni kurs rastao, neko za devize mora nuditi svakoga dana sve više dinara. To sigurno ne mogu obični građani.

Za "pumpanje" crnog kursa zaslužni su i dinari iz krajina. Do sada niko nije objavio podatke koliko je takvih dinara štampano. Oni se u paritetu 1:1 menjaju za YU dinare, pa je kupovina deviza opet moguća, i na

ovim našim prostorima. Kako se u praksi obavlja konverzija krajiških u YU dinare saznalo se posle izbijanja u javnosti afere "SDK Novi Beograd". Služba zadužena upravo za kontrolu tokova novca poprilično je pomogla da privatnici na lak način dobro naplate "humanitarnu pomoć" koju šalju u krajine. Na ovaj način inflacija iz krajeva zahvaćenim ratom "preliva se" u SRJ.

Lista krivaca ovim se ne iscrpljuje. U trku za devizama upustili su se, izgleda, svi koji imaju načina da dodu do veće količine dinara - bilo u gotovini, bilo da ih poseduju na računima.

G.Volf

"Balkan express", 30. travnja 1993.

Preti li nam glad?

"GRAFIKA" ŠTAMPA BONOVE ZA HLEB!

Štamparsko preduzeće "Grafika" iz Kikinde ovih dana je pretrpano poslom. Od opštine je dobilo specijalni zadatak: po hitnom postupku mora da odštampa 2.000.000 bonova za hleb! Radnicima je strogo zabranjeno da pričaju o ovoj porudžbini, a koga uhvate da iznosi opštinsku bruku - dobiće otkaz!

Opština ima 70.000 stanovnika, pa ispada da ova količina bonova zadovoljava jednomesečne potrebe. Računa se da će nestašica brašna biti u maju i julu, a stanje će se ublažiti početkom žetve. "Lale" su ogorčene. Vojvodina, koja je hranila Jugoslaviju, danas se nalazi na ivici gladi. Hleb se čeka u redovima, a sutra će se dobijati samo za bonove.

Po Kikindi se danas peva: "Nema hleba - tako treba - glad nas vreba".

S. Jakonić

Piše: Alojzije Poljaković, ekonomist

Menedžeri i menedžment

JE LI PAOR MENEDŽER?

U posljednjih pet desetljeća ovog stoljeća učili smo kako zaradeno valja dijeliti, ali ne i kako raditi i zaraditi • Uklanjanje slojeva rukovodilaca srednje kategorije jest antibirokratski korak • Seljak bi u skorijoj budućnosti mogao imati na stolu kompjutor koji će mu voditi knjige, kazivati stanje na lageru i ukazati na najbolje kombinacije u proizvodnji

U posljednjih pet desetljeća ovog stoljeća učili smo - tko manje tko više - mnoge knjige. No, u njima je bilo teško naći riječi o tomu da valja raditi i zaradivati, a lako o tomu kako zaradeno valja dijeliti.

Za rad je nužna stručnost i profesionalnost. Moglo bi se pomisliti kako je to jedno isto. No, nije. U osnovi riječi, pa i pojma profesionalizam je riječ profes (lat. profesus) : zavjet, zavjetovanje (npr. redovnika). Dakle, stručnjak da bi bio profesionalac, mora biti zavjetovan da će u radu poštivati (ne)pisana pravila svoje struke. Ta pravila neminovno sadrže obvezu da se struka koristi za dobrobit ljudi i prirode. Dakle, stručnjak može biti profesionalac, ali nažalost nije svaki i nije uvijek.

Dopalo se to komu ili ne, novi vijek (i poredak) se stvara, no ne voljom političara, voda, velikana ili pobjednika. To je povijesna neminovnost nakon velikih znanstvenih otkrića. On se rada odozdo, na mnogim izvorštima.

Što je u stvari menedžment?

Menedžeri i menedžment niču na izvorštima neke nove poslovnosti. U njihovoj ugrađeni su i stručnost i profesionalnost. Jesu li direktori, šefovi i poslovode isto što i menedžeri? Budući da se danas većina poslovnih ciljeva ne može ostvariti po pojedincu, već organizirano u grupama, onda je menedžerstvo koordinacija tih pojedinačnih napora. Tako su za menedžerstvo nadležni predsjednik korporacije, upravnik bolnice, poglavari crkve, kapetani sportskih momčadi, dekani fakulteta, i u gospodarstvu, naravno: izvršni menedžeri (direktori), šefovi i nadzornici.

Pojednostavljeno se kaže kako je zadatak menedžera stvarati profit. Naravno, on to ne radi sam, već sudejstvuje sa ljudima u proizvodnji i tržištu, koordinira sa znanostima, ima pomoćnike u raznim vidovima i oblicima. Menedžer je, općenito, odgovoran za rad drugih; on radije planira, rukovodi, organizira i kontrolira. Najčešće ipak ne provodi sve vrijeme na tim poslovima, već

rukovodi (možda i upravlja) s ciljem da se stvori profit, ali i zato da se posao obavi sa što manje troškova, osobito u oblastima gdje se ne ide isključivo na profit: zdravstvo, religija, sport i sl. Stoga je bolje kazati kako se ciljevi menedžmenta kao znanosti više vezuju za produktivnost, i tek s tim u vezi - za profit. Menedžment je na stanovit način i umjetnost; za menedžera treba imati dara. Zato je i socijalizam (htio to ili ne, bojeći se tehnomenedžera) imao bolje ili lošije menedžere, pa i mi danas. No, za potpun uspjeh u poslu su potrebni menedžeri koji su svladali nauk o menedžerstvu. Rukovodilac jest i menedžer, danas amater, a sutra stručnjak i profesionalac. On koristi svoj položaj za razumijevanje ljudske prirode i sposobnosti da inspirira zaposlene, te stvori klimu za rad. Kao menedžer on planira, organizira i kontrolira.

Birokracija i antibirokracija

Organizacija u gospodarstvu ima određene šeme i modele. Danas se sve češće konstatira kako je sve to već okoštalo, birokratizirano. Zanimljiva je jedna suvremena ocjena svih tih modela koju daje društveni kritičar naših dana Alvin Toffler. S obzirom na skučeni prostor, navest ćemo radije njegova viđenja izlaska iz tih šema što ipak potvrđuje njegove, inače dokazane konstatacije o birokraciji:

- Uklanjanje slojeva rukovodilaca srednje kategorije jeste jedan antibirokratski korak, ali mali. Mislim da je najvažniji događaj proteklog desetljeća bio koncept profitnih centara. S razvitkom stolnih kompjutora i kompjutorskih mreža koje povezuju radnike, višim rukovodiocima je omogućeno kontrolirati sto ili više sektora i da istim sektorima omoguće samostalnost koju u suprotnom ne bi imali...

- Postoji ono što se naziva "komesarskom organizacijom"... u businessu vidim "komesare" pridodate od strane najviših rukovodilaca i uključene u određene sektore iz kojih oni posebnim kanalima izvješćuju vrh.

- ... U slučaju "skanvorka" (skukwork) organizacija ne samo što je sastavljena ad hoc, već je i zvanično rasterećena većine birokratskih zaduženja koja drugi sektori moraju izvršavati.

- Manje su hijerarhijski organizirani timovi koji nastaju sami od sebe i koji se obično prikupljaju preko elektronske mreže umjesto da dobijaju zaduženje odozgo. Te grupe nastaju kada se ljudi zainteresirani za zajednički problem zbližavaju elektronskim putem i razmjenjuju informacije, zanemarujući veze između sektora, ranga i geografske lokacije.

Gdje je tu naš paor?

Mora li on sve ovo znati i razumjeti? Ta on radi sam i nema potrebe za tko zna kakvom koordinacijom i kompjutorskim informacijama. On već sve zna uraditi i izračunati; ne treba mu ni knjiga ni knjigovodstva, ni agronoma ni veterinara, barem ne više nego li liječnika kad se ozbiljno razboli.

No, ukoliko malo bolje razmislimo on je ipak menedžer. On mora svoje i poslove svojih podređenih (ukućana ili unajmljenih radnika) isplanirati, organizirati, koordinirati i kontrolirati. On ne samo rukovodi i daje menedžment, nego on kao vlasnik i upravlja. I ne samo to: on mora koordinirati i sa zadrugom i tržištem uopće, postajama za veterinu, za ratarstvo, voćarstvo itd.

U skoroj budućnosti on bi na stolu mogao imati kompjutor koji će mu voditi knjige, kazivati stanje na lageru i ukazati koje kombinacije na toj bazi može činiti u sastavu stočnog hraniva, gnojiva itd. Kompjutor bi mu davao informacije ne samo iz zadruge, već i sa šireg tržišta, te stručne informacije iz centara i drugih proizvođača s kojima je povezan, kako bi isplanirao i organizirao proizvodnju i plasman u najpovoljnijem momentu i na najpovoljniji način.

Tko će to sve i kada izučiti? U svijetu se sve više organiziraju neformalni oblici učenja. Tko želi nešto izučiti može to relativno brzo i lako, a za sitan novac. Ali, ne po onoj: "uči sine, kako ne bi morao raditi". Nego: "uči, da bi znao kako ćeš raditi". ■

"MARULIĆEVI DANI" U SPLITU

Od 22. do 30. travnja održan je festival hrvatske drame "Marulićevi dani '93.". Ovogodišnji "Marulićevi dani" treći su po redu i održani su u sklopu stote obljetnice zgrade HNK u Splitu, čiji je pokrovitelj predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman.

Otvaranje festivala održano je u četvrtak, 22. travnja u Hrvatskom narodnom kazalištu. U ime predsjednika ga je otvorila ministrica kulture i prosvjete Vesna Jurkić-Girardi.

Odmah nakon otvaranja festivala Hrvatsko narodno kazalište iz Zagreba prikazalo je splitskoj publici predsta-

vu "Propast magnuma" Ivana Aralice u režiji Ivica Kunčevića.

Tijekom festivala prikazano je 18 predstava među kojima i "Noćni let" Lukasa Nole, "Krležijada" glumačke družine "Histrioni" i "Katarina Zrinska" Vladimira Stojsavljevića u izvedbi teatra "&td"

S obzirom na sadašnje prilike broj od 18 predstava je velik, ali bez obzira na to nije bilo prigovora na slabiju kvalitetu festivala. Potvrda je tomu i veliki broj posjetitelja na svim predstavama.

(e.r.)

Održana književna večer još jedne subotičke pjesnikinje

U ZNAKU LJUBAVI

Subotica - Pred brojnim uzvanicima i ljubiteljima pisane riječi u "Bunjevačkom kolu" je 26. travnja održana književna večer, posvećena predstavniku starije generacije hrvatske književnosti u Bačkoj Viti Grunčić.

Uvodni govor, koji je za ovu prigodu napisao profesor Bela Gabrić pročitao je vlč. Andrija Anišić. Pjesme ove pjesnikinje recitirali su članovi Recitatorske sekcije "Bunjevačkog kola", a za glazbeni dio večeri pobrinuo se katedralni zbor "Albe Vidaković" i omladinski tamburaški orkestar "Subotičkog tamburaškog orkestra". Sestra Fides Vidaković, govoreći o religioznosti u pjesništvu Vite Grunčić je istaknula da je to samo tematski, a da se kršćanska ljubav prema bližnjima očituje u svakoj pjesmi Vite Grunčić.

Svoju prvu pjesmu "Molitva novorođenom Isusu" Vita Grunčić objavila je u listu "Bačko klasje" i to je bio početak njena objavljivanja u ovom listu, kao i u mjesečniku "Subotička Danica". Članica je brojnih kulturnih i dobrotvornih organizacija u Subotici, kao što su Književni klub "Miroljub", Institut "Ivan Antunović", Katedralni zbor "Albe Vidaković", dobrotvorna zajednica "Amor vincit"...

Za svaku je pohvalu, i u skromnim uvjetima, organizacija ovakvog kulturnog događaja.

(z.r.)

"Glas ravnice" objavljuje jednu od mnogih sačuvanih pjesama Vite Grunčić

MOJOJ MAMI

Tebi, koja si dolazila kući sledena
zbog mokrog skuta kraj korita tuđa,
želim reći: "Hvala!"

Tebi, koja si nam večeru svoju -
poslije napornog rada -
dijelila pravedno svima,
a ti ostala gladna,
želim reći: "Hvala!"

Tebi, koja si u siromaštvu
vezana za krevet strpljivo podnosila
bol, nemoć i uvrede,
želim reći: "Hvala!"

Tebi, koja si s krunicom u ruci živjela,
svaki trenutak u duši nosila
duboku vjeru i predanost,
želim reći: "Hvala!"

Tebi, koja si me u svojoj školi života
učila kršćanskom življenju u patnji,
za sve, draga mama, od srca ti Hvala!

(12. X. 1968.)

Povodom 250 godina obnavljanja civilnog života naše varoši

VIRSKO I ETNIČKO PITANJE U VRIME UKIDANJA VOJNE GRANICE U SUBATICI

■ Subatica postaje kameralno trgovište 7. svibnja 1743. godine

Nakon protiravanja Turaka iz Ugarske krajom XVII. i s početka XVIII. vika, na dugačkom pograničnom teritoriju Mađarske prema Turskoj formirana je Vojna granica s ciljom da štiti austrijsku carovinu od mogućih turskih provala. No, dalji austrijsko-turski ratovi su faktičnu granicu pomirili istočnije i južnije, a Vojna granica je uglavnom ostala tamo di je i bila. Mađarski magnati su bili nezadovoljni formiranjem Granice, jel su smatrali da im odveć smanjiva staleška prava.

Makar nije bila blizu državne granice, čerez veličine i bogatsva, Subatica je dio Vojne granice još od odlaska Turaka iz nje, 1686. godine. Bački su plemići često imali u vidu našu varoš, ukazujući na protivurječnost činjenice da ona bude blizu Vojne granice i Turske.

Rat koji je 1740. Maria Theresia bila natirana vodit protiv pruskog kralja Friedricha II. i njevi saveznika, natiro je da popušti prid mađarskim magnatima, pa je, među ostalim, odlučila ukinit Potisko-pomorišku vojnu granicu i reformirat Vojnu granicu uopće i tako je prilagodit faktičnom stanju.

Kako su civilji u Subatici živili zajedno s vojnim graničarima, u našoj varoši se dvadeseti i trideseti godina prošlog vika lipo razvio civiljni život. Izgleda da je od prija poznat bunjevački vojni du omekšo ovi godina, jel se naši prici nisu baš najbolje pokazali u nikolko ratova u kojima su bili u to doba.

Strano tilo u novoj državi

Svakako treba istaknit da su, početkom četrdeseti godina, Bunjevci činili oko 2/3 varošćana, a Ráci (Srbliji) oko 1/3. Njevi odnosi su tokom ovi nikolko desetina godina varirali, al su se

baš trideseti i četrdeseti godina dosta pogoršali. Zašto?

Kako su Srbliji s Balkana (iz Srbije) u dva navrata u velikom broju bižali prid Turcima (tzv. velike seobe Srba 1690. i 1739.) i tom prilikom došli u drugu državu, katoličku Austrijsku carovinu (čiji je dio bila i Mađarska) oni su izdejstvovali, ko protivuslugu za učešće u habsburgskoj vojski, dobivanje svoji crkveni privilegija. Ko strano tilo, u novoj državi oni su se topili u ogromnoj katoličkoj većini naroda. Jedino su se uspili sačuvat blizu Vojne granice, jel tu nisu bili podređeni mađarskoj vlasti, već bečkoj vojnoj vlasti. A Beč i je uspišno hasniro u stalnim sukobima s rvatskim i mađarskim magnatima. Eto zato su Srbliji bili zainteresirani da se Vojna granica što dulje očuva, jel su dugo mislili da je bižanija prid Turcima samo kratka i da će se brzo vratit otkaleg su došli, na Balkan, u Srbiju.

Za razliku od srpski graničara, rvatski nisu bili smatrani stranim tilom u katoličkoj državi, nit su se mislili vraćat u Dalmaciju, Hercegovinu el Bosnu. Na to se ne smi zaboravit ako se oće dat odgovor na to zašto su subatički bunjevački graničari drugčije gledali na civiljni razvoj svoje varoši.

Šta se događalo u Subatici prija malo više od 250 godina?

Cigurno je da su namire Bačke županije da razvojači Subaticu i priključi je svojoj vojnoj upravi bile dobro poznate svim graničarima, a posebno oficirima. Dodatno je teretilo odnose katolika i Ráca nikolko stvari. Arsenije Vujić je 1741. metnut za potiskog oberkapetana, a za sidište mu je određena Subatica. Tom su se oštro usprotivili bunjevački graničari, jel je Vujić već od prija poznat ko čovik koji mrzi katolike (jedared je

čak kazo da će franjevački samostan pritvorit u košaru). Ko rezultat tog došlo je do podile varoši na dva dila: katoličkim graničarima je i dalje zapovido raniji kapetan varoši Jakov Sučić, a pravoslavnim Vujić. Iste i dogodine bunjevačkim graničarima, koji su ratovali u centralnoj Evropi, nisu postavljeni za komandante naši ljudi već tudinci, što je opet ozlojdidilo naše pritke. Bunjevci nisu bili izmireni s tim da će im Vujić u varoši bit stalna pritnja, pa su se njevi zastupniki jedne noći zaputili u Kalaču kod nadbiskupa i bačkog župana. Tamo su se dogovorili o razvojačenju varoši.

Sičnja 30. godine 1743. je notar subatičkog vojnog šanca potpiso obećanje katoličke ckvene općine o personalnom sastavu varoške uprave i još nikim organizacijskim pitanjima u slučaju da varoš dobije civiljni status. Varoška delegacija je u Beču 26. ožujka sklopila s Mađarskom kraljevskom komarom ugovor o novom statusu varoši, što je kraljica potvrdila 24. travnja. Posli tog, 7. svibnja 1743. je Maria Theresia izdala Privilegiju kojom je naša varoš (koja se od tad zvala Szent Mária) postala privilegirano kameralno trgovište! Odnosi izmed novog trgovišta, Szent Márie i Mađarske kraljevske komore su uređeni ugovorom od 28. lipnja.

U Privilegiji se o virskom pitanju kaže (Iványi István: "Szabadka szabad királyi város története" II, Okmánytár. str. 27-30; privod na srpski i mađarski u "Koreni" I, Subatica 1991, str. 45-52):

- U varoški Senat od 13 članova mogu ulazit samo katolici (što je norma koja je važila u cijeloj državi);

- da Senat na gradski teritorij mo primat samo katolike (da ova norma nije primenljiva vidi se iz jednog popisa varoški doseljenika iz 1765: većina

O B L J E T N I C E

došljaka su ondak bili Srbi; "Koreni" I 227-8);

Ugovor je odnose izmed katolika i pravoslavni u varoši reguliro na ovaj način (Iványi II, 30-36; "Koreni" I, 61-72):

- u 12. paragrafu ponovljena je norma o sastavu Senata;

- u 21. paragrafu naloženo je da katolici i pravoslavni stoje odvojeno (ne samo da bi se spričili sukobi, već je tim zapravo ozakonjeno faktičko stanje još s početka vika);

- u posljednjoj tački 23. paragrafa je kazano da ako se šizmatici ne bi složili s civilnim težnjama katolika, oni (šizmatici) nisu dužni plaćati porez i druge priuzete obaveze prema državnoj blagajni (što je bilo i ostvareno - Iványi I, 146-164).

Ostat el otić

Srbli su, opet, reagirali na sve ovo vrlo oštro: prilikom svečane pridaje ugovora 29. srpnja, pravili su izgredne posli čeg su izgrednici protirani; od njevi popova su podstrekavani na neprivaćanje novog stanja i na nasilje i klevete; pritili su onim Srblijima koji su se tili podvrgnut civilnim vlastima; tili su uzet polak varoške teritorije i tamo organizirali novi, srpski vojni šanac; pravili su izgredne na vašarima itd.

No, i pored tog Bunjevci su za Srblije ostavili trećinu mista u drugom po važnosti organu u varoši, Izabranoj općini; iako to nisu morali.

Sve nade Srblija da ostanu u Subatici ko vojnici su otpale 4. rujna kad je bečko Dvorsko ratno viće (najvišji organ vlasti u cijeloj Vojnoj granici) potvrdilo odluku da civilni dio varoši postaje kameralno trgovište, i da će se ono proširiti i na vojni šanac kad ovaj na poslićku budne razvojačen.

Svi oni koji su tili i dalje bit vojnici morali su se odseliti u one dilove Ugarske u kojima je zadržana el formirana vojnograničarska oblast. No, ovo opet nije ništa posebno za Subaticu, već je važno za sva mista (npr. Novi Sad, Sombor, Bečej i dr.) u kojima je po osnovu odluke madžarski staleža iz 1741. ukinuta Vojna granica. Svuda se prilikom izjašnjavanja o daljnjem statusu odlučivalo - ostat ko civilj, jel otić drugdi da bi i dalje bio graničar. Ko god je tlo ostat vojniki mogo je to uraditi i otić u onaj dio države koji je stvarno bio bliži graniči, i u kojem je postojalo i dalje vojnogranični sastav.

Dok su katolički graničari odlučili ostat u varoši, skoro sve srpske familije su se tokom 1744, 45 i 1746. izjasnile za nastavak vojničkog života u drugim dilovima Madžarske. Posli konačnog ukidanja vojnog šanca (1746.) ove familije su i očle, s tim da se odlazak oduljio do prolića 1747. godine. No, već iste, a posebno tokom par naredni godina dobar dio ti familija se vra-

tio u Subaticu. U varoš su tokom naredni godina naseljavani Madžari, Nimci, Bunjevci, Slovaci i drugi. Dolazili su stát u našoj varoši i Srbliji iz ostali dilova Ugarske (no, srazmirno fajin manje, jel je za nji bila privlačnija Vojna granica, a i nije bilo više veliki bigova iz Srbije). Međutim, srpski oficiri i drugi srpski glavešine koji su očli, nisu se vratili, i to je razlog slabog položaja Srbalja u varoši. S njima je očlo bogatsvo i uticaj. Nisu tili civiljni život, već su nastavili žvit sa svojim feudalnim vojnim privilegijama.

Vira spaja i razdvaja

Simbolični amanet graničarskog perioda naše varoši možmo vidit na zidovima varoške kuće i u njoj samoj: to je lav s mačom na crvenoj podlogi.

Crkva Marije Terezije u Subotici

Posli ovog prigleda događaja, tribaju se rezimirati stvarni, a ne spoljašnji motivi ovaki različiti reakcija katolički i pravoslavni graničara u Subatici, čime sam i bila ponukana pisati ovaj rad. Ne treba smetnuti s pameti da se u posljednje vrime u lokalnoj historiografiji i politici ovi događaji izvrću i neznanstveno tumače.

Razlog različiti stavova katolički i pravoslavni graničara o neminovnom budućem civilnom životu jeste ono po čemu se i danas ključno razlikuju Rvati i Srbliji, a to je vira.

Zato su srpske reakcije razumljive. U Vojnoj granici su mogli gazdovati tako da slabo rade civiljne poslove, i njeve crkvene privilegije su mogli bolje ostvarivati. Al, nisu se mogli pomiriti s faktom da su manjina u varoši i cijeloj državi, i da je fizička granica Turske i Austrije bila daleko od Subatice. A Madžarska je, ko i svaka feudalna država, bila konfesionalna država u kojoj je status njevi žitelja u velikoj miri zavisio od virske pripadnosti. A pripadnicima nedržavne vire (ne samo pravoslavnicima, nego i grkokatolicima, Čivutima i drugima) određena prava su bila uskraćena (što opet nije bila madžarska posebnost, nego je svuda u sridnjem viku bilo tako). Za odstupanje od ovog, i davanje veći prava nikojoj nedominantnoj etničkoj i virskoj skupini tri-

bali su važni razlogi, prija svi fajin novca i tušta ljudi (čega u Subatici nije bilo) što je povećalo značaj take skupine i dalo im poseban status (Srbliji u Novom Sadu, Kumanu u Peštanskoj županiji itd.). Pored tog, subatički Srbliji su zacigurno bili raspoloženiji za vojnički život, nego za civiljni.

Druga strana ovog jesu bunjevačke težnje za razvojačenjem. Zapravo, zašto su oni bili za nevojnički život? Odgovor je jednostavan i leži u viri. U katoličkoj državi oni se nisu osićeali ko strano tilo, i u civilnom statusu su vidili priliku za razvoj. I zato nam se čini netačna, više puta kazana, tvrdnja da su razlog tom bili madžarski franjevci koji su zaminili dalmatinske franjevce, oma posli dolaska u Subaticu. Tačnija je tvrdnja da i danas, a pogotovo onda (prija dva i po vika) ista vira više zblizava skupine nego etnička srodnost. Konkretnije: logičnije je i prirodnije da će Bunjevci i svim drugim Rvatima bit bliži Madžari, nego pripadnici pravoslavne vire (što, naravno, ne znači da treba doć do bilo kake asimilacije, već, jednostavno, kroz zajedničke interese svaka skupina mož bolje ostvarivati svoje). Drugčije: manje su značajne razlike izmed subatički Bunjevaca i Madžara, neg što je to svisto poturano jednima i drugima od kos-ovski i slični "elementa" već fajin vrime unatrag.

Suprotna gledišta su mogla imati osnovu u doba ideja panslavizma i jugoslavenstva, al danas, kad su ove ideje stvarno ogoljene i kad se iza ti ideja mož vidit šta se krilo i šta se krije - čini se da su taka tumačenja ovi događaja ipak prošla. Stvarnost trižnjenja od ideje jugoslavenstva je krvavo stravična, jel se pokazalo koje je svaćanje ove ideje (a zaista se ono različito svaćalo) bilo glavno.

Koji su motivi krivotvorenja historije od strane velikosrpski znanstvenika i političara? Donedavno, do "antibirokratske revolucije", u našoj su varoši, ko rezultat brojni historijski pomicanja živili složno Madžari, Rvati, Srbliji i svi drugi. Skoro polak žitelja danas su Madžari, Srbalja ima jedva 15%, dok su Rvati (oko 35%) dilovanjem propagande, straa i zablude uspišno razbijeni na Rvate, Bunjevce i Jugoslovene. Srpska politika bi morala priznati nacionalna i sva druga prava nacionalnim manjinama, što je i bio smislo vojvodanske autonomije sve do njenog prisilnog ukidanja i smištanja svakojaki namisnika s Balkana. Iskrivljivanje prošlosti je u funkciji memorandumske, velikosrpske politike i ostvarivanja državni težnji, među ostalim i na prostoru koji im je poklonjen 1918. godine, a posebno u Subatici, di je Srbalja 1918. godine bilo 3.500!

(V.H.)

UGROŽENA PAMET

■ Bodo mi odoro polak njive i još on to meni meće u gri - kaki je to čovik !?

Još ni sunce nije izašlo, a već sam vodio Timinu Putku upregnit u kola zajedno s mojom Lisom da idem orat. Istina, imam traktor i dvobrazdni plug, al je nafte malo, pa triba čuvat za druge poslove. Tribaće njivu posli isparat i posli posadit kuruze. Usput sam tako gustiro i nikako mi brže prošlo vrime dok sam stigo na salaš. Natovarim plug na kola i to upravo s tavana, moja mi Dóma doda bućurić i zbogom. Odem ja orat.

Stignem na njivu, a ona sva zelena ko ledina. Lani nisam imo nafte da uzogarim, a Time još nije kupio Putku. Skinem s kola plug, kolečke, rastavim i, namistim nož, upregnem konje i ajd na poso. Gledim di je panj da od njeg počmem, a njega niotkaleg. Koracim korak-dva, kad odjedared lupim nosom o uvratine. Ustanem, opipam nos, on čitav, još ni krv ne teče. Fala Bogu, nisu uvratine zdravo tvrde. Gledam za čeg sam zapo, kad ono za panj! Kako za panj!? Gledam pa ne virujem. Ko da je opet Bodo odoro. Odem na drugi kraj, a tamo isto tako. Baš fajn odoro. Toliko da je dva reda cincokreta posadio što sam vidio da već izlazi.

Sad, šta je tu je. Razorem ja ta dva reda cincokreta. Što je moje, moje je. Orat, milina. Oma sam se sitio kako je to kadgod bilo kad sam bio mlad. Sunce ugrijalo, pa sam moro skinit popršnjak. Valjda ni traktorom ne bi brže uradio. Okrenem desetak puti i gledam kako je lipo sitno oranje, al ostim i da sam ko niki gladan.

Puštim konje, metnem prid nji zobi, sidnem u lad kod kola, razvežem bućurić, prikrstim se, pa sam sebi nazdravlje. Gledam i radujem se šta mi je spakovala Dóma: kruva, slanine, po divenice, dvoje jaja, dvi glavice luka i rakije. Nuz to mi metnila i moju bricu,

onu s dugačkom kebom što sam je nike godine kupio na vašaru, a tako je oštra da bi se za nevolju s njom mogo i obrijat. Prvo odčepim bocu s rakijom, pa ponjušim da vidim od koje je nalila. Kad ono: ništa ne mriši! Ponjušim opet, opet ništa. Šta je sad ovo!? Koštam. Voda! Av, Dome, bola te ne ila, al si me udesila.

No, sad, kako je tako je. Dobiće ona njezinog doveče. Otvorim bricu, pa ocičem komad kruva, a on niki tvrd. Kako tvrd, kad ga je juče pekla!? Zagledam malo bolje, a ono: ona umišala kuruznog brašna! Zato me niki dan slala kod Bandike krupara da donesem nike prikrupe, i to one zdravo sitne. Ej, Dóme, Dóme... No, ništa zato, bar su slanina i divenica dobre, pa još jaja i luk, samo da je mlad. Znam zašto nema. Onaj u bašči još nije naraso, a onaj na peci je skup.

Sidim tako i ručam, konji zobaju i gustiram o ovom i onom. Tako se sitim, niki dan kad sam prolazio korzovom vidim niki plakat na kojem zovu u nike sokolove da oslobode ovu našu varoš. Sićam se, kadgod, još sam bio mali, odvo me baćo i upiso u sokolove. Znam da smo se tamo sigrali, prikošedivali, stajali na rukama i smijali se i smijali. Ovi današnji, na plakati, imadu nike puške i nožove. Šta će njim to? Zašto bi oni oslobadali varoš? Od koga? I namislim se da se ne upišem u te sokolove. Dosta je nama naša varoš taka kaka je. Ne triba nju oslobadati. Dosta je ona sad slobodna kad smo svaotkaleg zatvoreni, a ne daj Bože da još i bricu istupim. I tako, gustiram, ko da nemam o čem pametnijem, pogledam na doljnjak, a ono: ide Bodo. Žuri. Stigne do mene, i ko neslan:

- Šta si mi to uradio?

Gledam u njeg, al ništa mi nije jasno. Ni "faljnis" nije kazo, neg oma u dreku.

- Amen, Bodo.

- Šta "amen"? Nema tebi: Faljen Isus! Kako si me mogo tako olajavat?

- Kako to, Bodo?

- Pa zašto si moro svima ispripi-
dat da sam ti lani ovro otkos žita?

- Pa, jel nisi?

- Jesam.

- Pa kad jesi, kako ja onda tebe olajavam? A jeto, i sad si mi odoro dva reda kuruza. Zašto si mi ovro žito i odoro od njive?

- Moro sam. Lani bi falilo mom arendašu od polak, a ove godine meni fali dva reda da možmo podilit rad.

- E svašta i od tebe, Bodo. Ti moje ovršeš, od moje njive odoreš, a ja tebe olajavam. Tu kogod nije pametan. Jel te još i ugrožavam?

- Jeste, i ugrožavaš me! Jel okolo pripovidaš. A ne bi pripovido da se nisi upiso u taj HDZ, u tu ustašku stranku.

- U HDZ? Pa nisam se tamo upiso, nego u De-eS-Ha-Ve.

- To je svedno. Sve su to ustaše.

Ustanem, brzo zaklopim bricu, i "hajd Putka". S ovim se ne mož divanit.

bać Mate

AFORIZMI

• Iako je licemjerje paradoksalan odnos među ljudima, ono je često sporna između prijateljstva i neprijateljstva.

• Najteža borba je borba sam protiv sebe.

• Čovjek ima najjači osjećaj za pravdu kada ga nepravda zadesi.

• Verbalno samodokazivanje jest odraz duševnog nemira kojim upravlja pritaženi kompleks inferiornosti.

• Ljubav, suosjećajnost i razumijevanje nisu uvijek vidljive manifestacije. One često bitišu u fluidu podsvijesti.

• Kod mentalne relaksacije ponos drijema.

Željko Skenderović

KO TO KAŽE...

NEISKVARENI: "Predsednik Milošević uvažava i izuzetno ceni naše mišljenje i umnogome on nas forsira na rad. Verovatno zato što smo mladi, sposobni, stručni, zdravo ambiciozni, neiskvareni i neopterećeni prošlošću."

Dušanka Đogo, predsjednica "Mladih socijalista"

LOVAC: "Tamo je (u Borovu Selu) 2. maja bilo šest četnika, dva Jovićeve dobrovoljca i šest meštana i oni su dočekali 300 ustaša i potukli ih do nogu!"

Vojislav Šešelj, predsjednik SRS i zastupnik u dvije (od tri) skupštine

ZEBNJA: "Kada smo došli na razgovor sa Big Laletom, imali smo pritaženu zebnju da će nas možda pretvoriti u belog zeca, ili nešto tako ušato."

Slobodanka Andrić, novinar "Politike"

"Politika", 19. travnja 1993.

GREŠKA: "Greška SPS-a je u tome što od Rusije ne traži nuklearno naoružanje, jer bi time svi naši problemi bili rešeni!"

Siniša Vučinić, predsjednik SRP i vođa "Srpskih sokolova" na konferenciji za novinstvo u Subotici, 22. travnja 1993.

SPORT SPORT SPORT SPORT SPORT SPORT SPORT SPORT SPORT SPORT

Štovani čitatelji, zasigurno je među vama mnoštvo navijača "Hajduka", bivšeg "Dinama" (sada "Croatie") ili pak "Cibosa" ili splitskih "žutih" ("Slobodne Dalmacije") kao i drugih sportskih momčadi iz Hrvatske. Prijekid većine komunikacionih veza sa Hrvatskom uvjetovao je i da nam, do jučer, dragi klubovi i njihovi uspjesi bivaju sve manje i manje zanimljivi. U ovom broju donosimo vam tablicu nakon 23 održana kola Hrvatske nogometne lige i izviješće nakon održanog finala u košarci između "Cibone" i "Slobodne Dalmacije".

U četvrtoj finalnoj utakmici košarkaškog prvenstva Hrvatske

"CIBONA" PONOVRNO PRVAK

Momčad zagrebačke "Cibone" ponovno je, kao i prije godinu dana, postala košarkaškim prvakom Hrvatske. "Cibosi" su u četvrtoj finalnoj utakmici pobijedili "Slobodnu Dalmaciju" (prijašnji "Pop 84" i "Jugoplastika") rezultatom 79:74. Podsjetimo, Zagrepčani su prije ove utakmice još dva puta pobijedili "žute", i to u Zagrebu (93:89) i Splitu (86:83), dok je jedini poraz "Cibona" doživjela u Splitu (78:80).

Odlučujuća, četvrta utakmica i nije mogla mnogo toga promijeniti. Od početka su zagrebački košarkaši imali sve konce u svojim rukama. Istina, i Splitsani su imali svojih "pet minuta", ali im to nije bilo dovoljno protivu nadmoćne momčadi koju vodi Aco Petrović.

Treba istaći odličnu igru Veljka Mršića u tandemu s Ivicom Žurićem. Nešto slabije igrali su Naglič i Vranković kod "Slobodne Dalmacije", a Radulović, Sobin i Nakić kod "Cibone". I pored toga, obje momčadi zaslužile su sve čestitke. Dakle, nakon prošle godine kada je u finalu svladan "Zadar", momčad Ace Petrovića je uspjela ponoviti uspjeh i po drugi puta postati prvakom Hrvatske.

Mrkvica

Hrvatska nogometna liga

1. "Croatia"	23	18	5	0	65:19	41
2. "Hajduk"	23	12	8	3	41:21	32
3. "Zagreb"	23	12	7	4	40:21	31
4. "Cibalia"	23	10	8	5	27:21	28
5. "Rijeka"	23	8	11	4	27:19	27
6. "Varteks"	23	8	8	7	32:36	24
7. "Osijek"	23	9	5	9	35:29	23
8. "Inker"	23	7	7	9	27:24	21
9. "Istra"	23	8	3	12	21:27	19
10. "Pazinka"	23	6	7	10	17:25	19
11. "Dubrovnik"	23	6	7	10	16:24	19
12. "Zadar"	23	6	7	10	21:33	19
13. "Segesta"	23	8	2	13	24:40	18
14. "Radnik"	23	7	4	12	21:45	18
15. "Belišće"	23	6	5	12	29:46	17
16. "Šibenik"	23	3	6	14	18:35	12

Za Vašu biblioteku:

DVORCI I PERIVOJI HRVATSKOG ZAGORJA

U izdanju "Školske knjige" iz Zagreba izdana je knjiga o velikom blagu hrvatske kulturne baštine koje uslijed besparice, ali i nemara koji je pokazivao bivši sistem, polako propada.

Na 360 stranica sa mnogobrojnim priložima, kartama i slikama u boji prikazani su dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja. Knjiga je zamišljena kao spomen na zagorske dvorce i njihove vlasnike. Koliko je zanimanje za tu knjigu pokazuje i činjenica da je ovo već četvrto izdanje. Autor je Mladen Obad Šćitaroci, poznati stručnjak za arhitekturu perivoja i vrtova i za povijest parkovne umjetnosti.

Ukoliko biste željeli imati ovu knjigu, a niste je u mogućnosti nabaviti, javite se uredništvu "Glas ravnice" (Trg Lazara Nešića 1/X, soba 125).

Obavijest Odbora za školstvo DSHV MATURANTI, PRIJAVLJUJTE SE

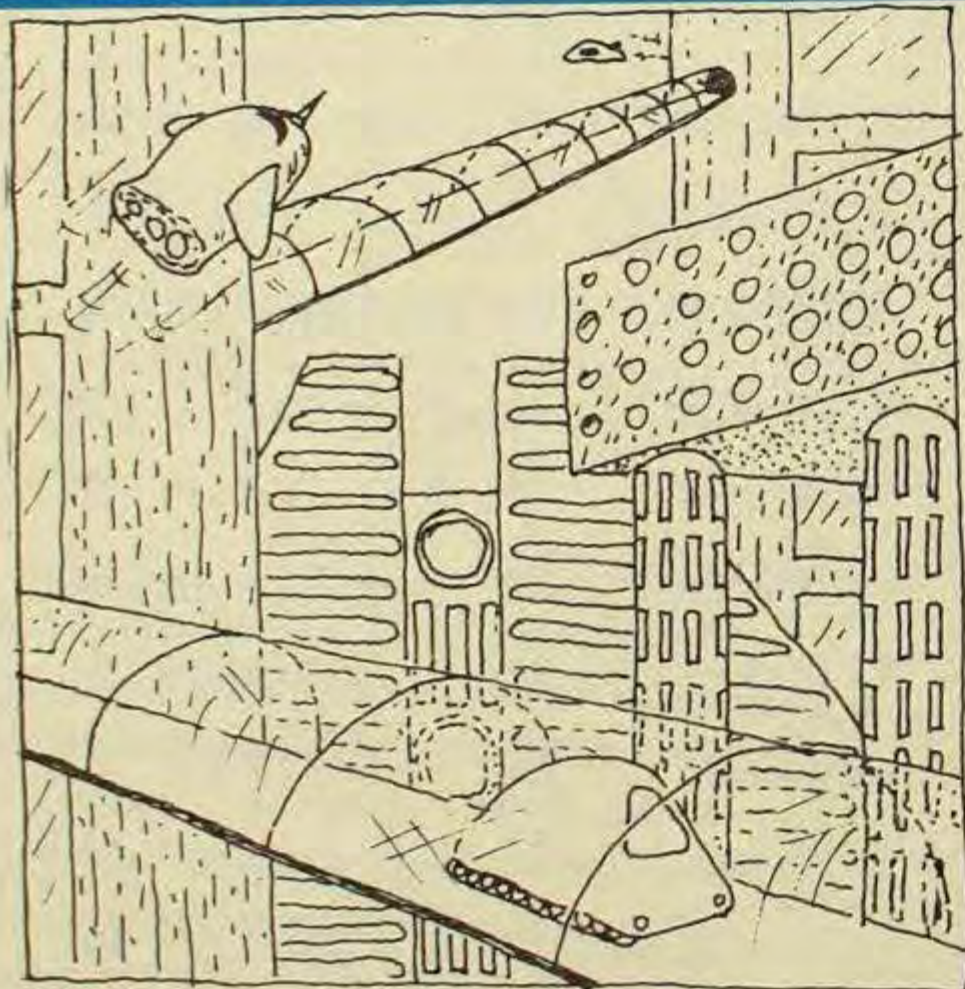
Obavještavamo maturante koji žele studirati na nekom od sveučilišta u Republici Hrvatskoj da se prijave za klasifikacijske ispite podnose od 23. lipnja do 2. srpnja 1993. Klasifikacijski ispiti se održavaju od 7. do 13. srpnja. Za sve upute možete se obratiti Odboru u uredu DSHV u Subotici.

Odbor za školstvo DSHV

ČETVRTKOM U OSAM

Obavještavamo članove subotičke podružnice DSHV, kao i naše simpatizere i prijatelje da dođu na susrete četvrtkom u 8 sati navečer u prostorije "Bunjevačkog kola".

Dodite da porazgovaramo o aktualnim temama.

4797 . god.

...upravo smo dobili vest da su UN skinule sankcije SR Jugoslaviji

...da čujemo šta ima da izjavi jedan od preostalih građana ?

- agrr,uh,ugr,uhgr !

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - Glavni i odgovorni urednik: mr Ivan Poljaković; Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, Trg Lazara Nešića 1/x; tel./fax.: (024) 51-348; Žiro račun: 66600-678-9027 SDK Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br. 651-85/90. "Glas ravnice" izlazi 15. u mjesecu. Godišnja pretplata je protuvrijednost 10 DEM, za inozemstvo 30 DEM. Cjenik reklamnog prostora: cijela strana 100 DEM; pojedinačni mali oglasi 2 DM do 25 riječi, svaka dalja riječ 0.10 DEM. Slog: "Glas ravnice", Subotica. Tisak: "Globus", Subotica.